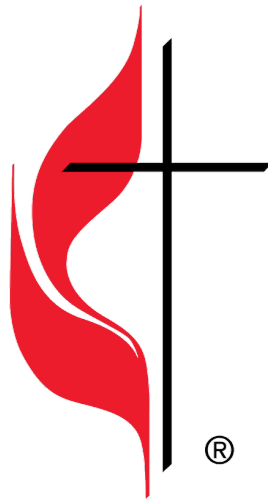

KO E HALANGA TĀPUAKI

Ma'á e Kāinga Tonga 'i he

UNITED METHODIST CHURCH

Sanuali 2025

TOHI POLOKALAMA

- LAU FOLOFOLA FAKA'AHŌ**
- 'ULU E MAHINA**
- NGA'AHĪ KAVEINGA LOTU**

Kaveinga Lotu Sānuāli – Siune 2026.

Sanuali: Ko e Kamata'angá: Kumi Hakili kia Sihova 'aki 'a e Anga malū, Faka'aki'akimui pea mo e Tui Pikitai / "Beginnings: Searching God with Peace, Humility and Unshaken Faith."

'Ahongofua 1: Ke tau kamata 'a e ta'u fo'ou ni 'aki 'etau "Kumi hakili kia Sihova 'aki 'a e Anga malū, Faka'aki'akimui pea mo e Tui Pikitai" ('Aisea 60: 1-6).

Sāpate 'o e 'Epifani: Ke tau hūfia 'a e ngāue 'o e 'ahó ni mo e uiké pea tau hūfia 'a e kau Taki 'o e Siasí kuo tau fili ke nau tataki 'etau ngāue ke nau kau fakataha pe mo e kau Makí 'i he "Kumi hakili" ki he tamasi'i 'Otuá pea mo 'ene Maamá ke ne huluhulu e to'o fatongia he ta'u fo'ou ni (Matiu 2: 1-2).

'Ahongofua 2: Ke tau hūfia 'a e Pule Lautohi mo e kau Failautohi Faka-Sāpaté ke nau ma'u ivi mei he Laumalie Mā'oni'oni ke fua 'aki e fatongia mamafa mo mahu'inga 'oku nau pole ki ai 'i he ta'u fo'ou ni ('Aisea 42: 6-7).

Sāpate 'o e Papitaisó: Ke tau hūfia 'a e ngāue 'o e 'ahó ni mo e uiké, pea tau faka'ilonga'i 'a e kamata'anga 'o e ta'u fo'ou ni fakataha pe mo hotau "Kamata'anga" 'i he Lotu faka-Kalisitiané 'aki 'etau tukupā ke fai hotau lelei tahā ke fakamo'oni'i kuo 'osi fai hotau papitaisó mo fakatāpui ko e muimui 'o Kalaisi 'o a'u ki he ngata'angá (Matiu 3: 16-17).

'Ahongofua 3: Ke tau hūfia 'a e Pisopé mo 'ene Kapineti, Talēkita 'o e ngaahi Potungāue kotoa pē 'a e Konifelenisi, Kau Seá mo e Ngaahi Komiti mo e Poaté ke fakaivia kinautolu 'e he Laumalie Mā'oni'oni ke lava 'aki e ngāue mahu'inga kuo ui kinautolu ki ai 'i he ta'u fo'ou 'oku tau kamata'ni ('Aisea 49: 5-7).

Sāpate Hono 2 Hili e 'Epifani: Ke tau hūfia 'a e ngāue 'o e 'ahó ni mo e uiké, pea tau faka'ilonga'i e Sāpate 'oku fakamahu'inga'i ai 'a 'etau felālāve'i ko e kaungā pilikimi (*Human Relations Day*), 'aki ha'atau lotu ma'anautolu kotoa pe 'a e kau "muli" 'oku lolotonga faingata'a'ia 'i 'Ameliká ni koe'uhi ko e ngāue 'a e ICE (*Immigration and Customs Enforcement*). 'Ofa pe ke fai tokonia mai mo poupoua e ngāue kotoa pe 'oku fakahoko ke lava 'aki honau fakatau'atāina (Sione 1: 35-42).

'Ahongofua 4: Ke tau feinga 'i he kamata'anga 'o e ta'u fo'ou ni, ke "Kumi Hakili" ki he 'Eiki na'e Pekia mo Toetu'u ka tau mo'ui ai, ke tokoni'i 'etau nofo he fāmilí, Siasí mo e Fonuá ke tau lava 'o taha 'i he leá, ngāue, tui mo e 'ofá (1 Kolinito 1: 10 & 18).

Sāpate Hono 3 Hili e 'Epifani: Ke tau hūfia 'a e ngāue 'o e 'ahó ni mo e uiké, pea hapai 'etau fānaú 'i he lotu ke fai mai honau fakamaamá 'e he Maama Mo'oniá ke 'oua na'a faifaiange kuo nau feto'oaki e "maamá" mo e "po'uli" ('Aisea 9: 2).

'Ahongofua 5: Ke tau hūfia kinautolu kotoa pē 'oku lolotonga faingata'a'ia 'i he *Gaza Strip* kae'uma'ā 'a 'Isileli pea mo kinautolu 'i *Ukraine* mo e ngaahi fonua 'oku lolotonga hoko ai ha tau mo ha lingi toto, ke fakavave mai ha tokoni mo ha fakamelino ke nau malu ai mei he ngaahi faingata'a kāfakafa 'oku nau fehanganhangai faka'aho mo iá (Maika 6: 8).

Fepueli: Tataki 'e he Maama 'a e 'Otuá: Sivisivi'i mo Fakatonutonu 'etau tauhi kiate Iá. / "Guided by God's Light: Serving God with Accountability and Alignment."

Sāpate Hono 4 Hili e 'Epifani: Ke tau hūfia 'a e ngāue 'o e 'ahó ni mo e uiké, pea tau hūfia ke "Tataki 'e he Maama 'a e 'Otuá" 'a e ngaahi feinga fakamelino kotoa pe 'oku fai 'i hotau ngaahi lotofale faka-fāmilí, Siasí, Sosaieti mo e ngaahi Fonuá (Matiu 5: 9).

'Ahongofua 1: Ke tau tukupā ke "Sivisivi'i mo Fakatonutonu 'etau tauhi kiate Iá," 'aki 'etau fai e me'a kotoa pe te tau ala lavá ke tokoni'i 'aki kinautolu kotoa si'i kau tukuhāusia; masiva; faingata'a'ia fakasosiale, 'ekonomika mo fakaeloto etc. ('Aisea 58: 6-7).

Sāpate Hono 5 Hili e 'Epifani: Ke tau hūfia 'a e ngāue 'o e 'ahó ni mo e uiké, pea tau lotu ke "Tataki (kinautolu) 'e he Maama 'a e 'Otuá" pea "Sivisivi'i mo Fakatonutonu 'etau tauhi kiate Iá" 'o tau hoko ai ko e fakahā'anga 'o e "Maamá" ki he 'ātakai 'oku matu'aki mahu'inga fau ke fakaulo ai e maama 'a e 'Otuá (Matiu 5: 14-16).

‘Ahongofua 2: Ke tau lotu ke “Tataki (kitautolu) ‘e he Maama ‘a e ‘Otuá” pea “Fakatonutonu ‘etau tauhi kiate Ia” ‘i hono fai pe me’a ‘oku tau taki taha lava ‘o faí, ‘i he ‘ilo pau, ‘oku tau ngāue kotoa pe ma’á e ‘Otua he Ngoue’anga ‘a e ‘Otuá (1 Kolinito 3: 6-9).

Sāpate Hā Fakakehe: Ke tau hūfia ‘a e ngāue ‘o e ‘ahó ni mo e uiké, pea tau lotu ke “Tataki (kitautolu) ‘e he Maama ‘a e ‘Otuá” ke tau lava ‘o tali mo e lotu fakafeta’i ‘a e Fekau ‘o e ‘ahó ni, “Ko hoku ‘Alo Pelé’ena, ‘a ia ‘oku ou hōifua aí” (Matiu 17: 5).

‘Ahongofua 3: Ke tau kamata ‘a e Fa’ahita’u Lēnití ‘aki hano “Sivisivi’i mo Fakatonutonu ‘etau tauhi kiate Iá,” fakatomala fakamaatoato mo’oni pea tau kole ivi ki he ‘Otua Māfima’i ke ne tokoni’i ke tau hao mei he ‘ahi’ahí (Saame 32: 1-2).

‘Uluaki Sāpate he Lēnití: Ke tau hūfia ‘a e ngāue ‘o e ‘ahó ni mo e uiké, pea tau lotu ke “Tataki (kitautolu) ‘e he Maama ‘a e ‘Otuá” ke tau ‘ilo ai ko e Folofo’la pe ‘a e ‘Otua ‘oku lava ke ikuna’i ‘aki ‘a e Filí mo ‘ene ‘ahi’ahí (Matiu 4: 10-11).

‘Ahongofua 4: Ke tau lotu ke “Tataki (kitautolu) ‘e he Maama ‘a e ‘Otuá” ke tau lava ‘o fālō hotau “ki’i” māmani fakapukupuku mo si’isi’i ke fakakau ai e kakai kotoa pē, ‘i he fonua kotoa pē – ‘anautolu na’e ‘uhinga ai hono foaki mai ‘e he ‘Otuá hono ‘Alo-Tofu-Pe-Taha ne fakatupú ke hifo ‘o Pekia pea Toetu’u koe’uhi pe ko ‘ene ‘ofā (Sione 3: 16-17).

Ma’asi: Fononga ‘i he Tuí: Falala, Fakalaulauloto mo Tali e Ui ‘a e ‘Otuá /
“Walking in Faith: Trusting, Discerning, and Obeying God’s Call.”

Sāpate hono 2 ‘i he Lēnití: Ke tau hūfia ‘a e ngāue ‘o e ‘ahó ni mo e uiké, pea tau fakafeta’i ‘i he’etau a’usia ‘a e ‘uluaki Sāpate ‘o e mahinā, pea tau hūfia ke tau malava ‘o “Fononga ‘i he Tuí ‘aki ‘etau Falala, Fakalaulauloto mo Tali e Ui ‘a e ‘Otuá” (Saame 121).

‘Ahongofua 1: Ke tau hūfia ‘anautolu kotoa pē ‘oku fekuki mo e fiekaia mo e fieinua fakamatelie ke nau matu’uaki ‘a e faingata’a ‘oku nau tofanga aí pea kei “Fononga ‘i he Tuí” ‘o tu’u ma’u ‘enau falalá ‘i he ‘Otua ‘oku kau mo kinautolú (Ekisoto 17: 1-7).

Sāpate hono 3 ‘i he Lēnití: Ke tau hūfia ‘a e ngāue ‘o e ‘ahó ni mo e uiké, pea tau hūfia ‘a e ngaahi Tamai ‘a e Siasí mo e Potungāue ‘a e Kakai Tangatá ‘i he mahina ‘oku faka’ilonga’i ai ‘i he ngaahi Fai’anga lotu ‘a e Kuata ‘a e Kakai Tangatá, ke kei fakaivia kinautolu ke nau “Fononga ‘i he Tuí,” pea hoko ‘a e ngāue lahi ‘oku nau fakahoko ‘i he Siasí ko e fakamo’oni ki he ivi ‘o e falala’Otuá (Loma 5: 1-5).

‘Ahongofua 2: Ke tau hūfia ‘anautolu kotoa pē ‘oku nau fatongia ‘aki ‘a hono ako’i ‘etau fanaú ‘i he ngaahi ‘apiakó, Lautohi faka-Sāpaté, mala’e va’ingá, mo e ngaahi fatongia faiako kotoa pē ke fai tāpuekina kinautolu ‘e he ‘Otuá pea nau ma’u ‘a e poto fe’unga ke tauhi mo fakatupulekina e koloa ‘a e ‘Otuá kuo tuku falala kiate kinautolú (1 Sam 16: 7).

Sāpate 4 ‘i he Lēnití: Ke tau hūfia ‘a e ngāue ‘o e ‘ahó ni mo e uiké, pea hapai hotau Siasí ke tau “Fononga ‘i he Tuí,” ‘o fou atu ta’etetekí ‘i he ngaahi tele’a ‘o e faingata’á ‘oku tau foua faka’aho he mo’uí ni (Saame 23).

‘Ahongofua 3: Ke tau tautapa ki he ivi ‘o e Lualie Mā’oni’oni ke ne liliu ‘a e ngaahi holi ‘a e matelié ‘i he’etau ngaahi mo’uí, kae hoko ‘o mo’oni ‘a ‘etau “Fononga ‘i he Tuí” he kamata’anga ‘o e ta’u fo’ou’ni” (Saame 130: 5-8).

Sāpate hono 5 ‘i he Lēnití: Ke tau hūfia ‘a e ngāue ‘o e ‘ahó ni mo e uiké, pea tau fakapapau’i ‘i he Sāpate faka’osi ‘i he Lēnití ‘oku momoi ‘etau mo’uí ko e me’angāue ‘a e Laumālie Mā’oni’oni (Loma 8: 6-8).

‘Ahongofua 4: Ke tau fakapapau’i ‘oku tau fakasino ‘a ‘etau tuí ‘aki ‘a ‘etau fakamasivesiva’i ‘etau mo’uí pea tau lava aí ‘o hoko ko e sevāniti tonunga ‘a Kalaisi (Filipai 2: 5-8).

Sāpate Paame: Ke tau hūfia ‘a e ngāue ‘o e ‘ahó ni mo e uiké, pea tau fakamo’oni ki he’etau “Fononga ‘i he Tuí” ‘i he’etau talitali lelei ‘a hotau Tu’í ‘okú ne hā’ele mai pea tau “Falala, Fakalaulauloto mo Tali e Ui ‘a e ‘Otuá” ke hoko ko hono kau muimui neongo ‘ene faingata’á (Saame 118: 19-29).

Kaveinga Lotu ki he Uike Tapú:

Mōnite: Ke tau tukupā 'i he kamata'anga 'o e Uike Tapú ni, ke tau muimui kia Sīsū; ko e sevāniti 'oku fakatōkilalo, manako ki he fai meesi mo e fakamaau totonú ('Aisea 42: 1-3).

Tūsīte: Ke tau tukupā ke tau muimui kia Sīsū; Fua hotau kolosí, pea tau vīkiviki ai, he neongo Ko e Tokāteline fakamā ka 'oku ta'engata 'a hono ivi mo fu'u hono mafi (1 Kolinito 1: 18-20).

'Epeleli: "A'usia 'o e Palōmesi: Nofoma'u ki he 'Otua ko hotau Hūfanga pea Fakamo'oni kia Kalaisi Toetu'u." / **"Living the Promise: Sheltering in God's Refuge as a Witness to the Resurrection Christ."**

Pulelulu: Ke tau tukupā ke tau muimui ki a Sīsū; Vakai ki hono lavaki 'i 'o siviivi 'i 'aki ia hotau lotó mo 'etau mo'uí na'a 'oku 'i ai ha 'ulungaanga fakapō 'oku lilo pea puli (Sione 13: 21-26).

Tu'apulelulu: Ke tau tukupā ke muimui kia Sīsū; Tali 'ene tu'utu'uni fo'ou, "Ke tau fe'ofa'aki: hangē ā ko 'ene 'ofa'i kitautolú," pea tau kole ki he 'Otua 'o e 'Ofā, ha ivi 'oku fe'ungā, ke tau lava mo kitautolu 'o fai pehē foki (Sione 13: 34-35).

Sāpate Toetu'u: "Kuo Toetu'u 'a e 'Eikí, Kuo Toetu'u mo'oni ia." Ke tau hūfia 'a e ngāue 'o e 'ahó ni mo e uiké, pea tau fakafeta'i 'i he ikuna tā tu'o taha na'e fai 'e Kalaisi 'i Kālevalé, pea tau fakapapau 'i 'oku tau kaungā ikuna mo Sīsū na'e fokotu'u hake mei he Pekia (Saame 118: 1-2, 14-18).

'Ahongofua 1: Ke tau fakafeta'i he 'etau "A'usia 'a e Palōmesi" 'o e Hā'ele mai 'a e Laumālie Mā'oni'oni ko hotau Hūfanga pea mo e ma'u'anga ivi ke fai 'aki 'etau fakamo'oni kia Kalaisi Toetu'u (Ngaue 2: 1-4a).

Sāpate 2 Hili 'a e Toetu'u: Ke tau hūfia 'a e ngāue 'o e 'ahó ni mo e uiké, pea tau fakapapau 'i ko e ngāue kotoa pe 'oku tau fai ko 'etau "Fakamo'oni" ia ki he ivi mo e fu'u mafai 'o Sīsū Toetu'u (1 Pita 1: 3-9).

'Ahongofua 2: Ke tau hūfia 'a e To'u Lolotolo 'o e Siasí ke nau "Nofoma'u ki he 'Otua ko (Honau) Hūfanga pea Fakamo'oni kia Kalaisi Toetu'u" 'i he tapa kotoa pe 'o e mo'ui 'oku nau fai fatongia aí (Luke 24: 30-35).

Sāpate 3 Hili 'a e Toetu'u: Ke tau hūfia 'a e ngāue 'o e 'ahó ni mo e uiké, pea tau kau fakataha pe mo e Tohi Mahina 'a e Siasí (UMC) 'i hono hūfia 'o e 'Uluaki Kakai 'o e Fonuá ni, kau 'Initia Kulá, pea mo e kakai kotoa pe 'i māmani 'oku nau fekuki mo e faingata'a 'o hono teketeke 'i faka-Pule'anga kinautolu mei honau fonua tupu'angá, ke nau kei "Nofoma'u (pe) ki he 'Otua ko honau Hūfanga" (Saame 116: 12-19).

'Ahongofua 3: Ke tau hūfia 'a e kau ului fo'ou kotoa pē ki he Siasí ke nau "Nofoma'u ki he 'Otua ko (Honau) Hūfanga", ko Ia 'a e Tauhi Sipi Lelei pea 'okú ne fakaongo 'o 'ilo'i mo ongo'i 'a e le'o 'o 'ene fanga sipi (Sione 10: 1-4).

Sāpate 4 Hili 'a e Toetu'u: Ke tau fakafeta'i ki he Tauhi Sipi Lelei 'i he tauhi haohaoa 'oku tau ta'imālie aí, pea tau tautapa ki he ivi 'o e Toetu'u ke ne fakatonua 'a e tauhi 'oku fai 'e he kau Faifekau, kau Tauhi 'Ahó, kau Faiakó, mo kinautolu kotoa pe kuo faka-fatongia 'aki 'a e tauhi 'o e fanga sipi 'a e 'Otuá (Saame 23).

'Ahongofua 4: Ke tau hūfia 'a e teuaki 'o e ngaahi Katoanga Faka-Mē 'o e ta'u ko eni, pea tau hūfia 'a 'etau fānau tupú ke nau tukuloto'i 'a e ngaahi akonaki te nau malanga 'aki 'i he ngaahi Lēsoni kuo nau teuteú mo e ngaahi akonaki kotoa pe kuo nau 'inasi aí, pea nau hoko ko e kau Fakamo'oni 'o Sīsū Toetu'u (Sione 14: 6-7).

Mē: Fakaivia 'e he Ngaahi Me'a'ofa Fungani 'a e 'Otuá: Taki 'e he Laumālié he lotolotonga e Tauha'a 'a e faingata'a / **"Empowered by God's Gifts: Spirit-led Purpose and Control Amidst Chaos."**

Sāpate 5 'o e Toetu'u: Ke tau hūfia 'a e ngāue 'o e 'ahó ni mo e uiké, pea tau hapai 'a e ngāue lahi 'oku fai 'e he Pulé mo e kau Failautohi kae'uma'a 'etau fānau, ke fai ai pe honau "Fakaivia 'e he Ngaahi Me'a'ofa Fungani 'a e 'Otuá: Taki 'e he Laumālié he lotolotonga e Tauha'a 'a e faingata'a" (Sione 14: 6).

'Ahongofua 2: Ke tau hūfia 'a e kau finemui kotoa pē 'a e Siasí ke "Fakaivia 'e he Ngaahi Me'a'ofa Fungani 'a e 'Otuá: Taki 'e he Laumālié he lotolotonga e Tauha'a 'a e faingata'a" ke nau hoko ai ko hv a fa'ē lelei 'i he kaha'ú (1 Pita 3: 13-15).

Sāpate 6 'o e Toetu'u (Sāpate Fa'ē): Ke tau hūfia 'a e ngāue 'o e 'ahó ni mo e uiké, pea tau hapai si'i ngaahi fa'ē kotoa pe 'a e Siasí ke "Fakaivia 'e he Ngaahi Me'a'ofa Fungani 'a e 'Otuá: Taki 'e he Laumālié he lotolotonga e

Tauha'a 'a e faingata'á" ke nau kei fai manavakavakava 'i hono fakakakato honau ngaahi fatongia faka-fa'ē 'i he lelei taha te nau ala lavá (Saame 66: 16-20).

'Ahongofua 3: Ke tau fakafeta'i kuo fai hotau "Fakaivia 'e he Ngaahi Me'a'ofa Fungani 'a e 'Otuá: Taki 'e he Laumālié he lotolotonga e Tauha'a 'a e faingata'á" pea faingamālie ai ke hiva fakafeta'i mo fakamālō'ia 'a e Tu'i fakalevelevá (Sāme 47: 5-9).

Sāpate Hā'ele Hake: Ke tau hūfia 'a e ngāue 'o e 'ahó ni mo e uiké, pea tau fakafeta'i he kuo "Fakaivia" kitautolu 'e he "Ngaahi Me'a'ofa Fungani 'a e 'Otuá (mo) Taki 'e he Laumālié lototonga e Tauha'a 'a e Faingata'á" ke tau lava 'o 'ilo 'a e Fekau 'o e Hā'ele Haké mo fakamo'oni ki ai 'i he feitu'u kotoa pē 'i he taimi kotoa pē (Luke 24: 50-53).

'Ahongofua 4: Ke tau fakafeta'i he kuo "Fakaivia" kitautolu 'e he "Ngaahi Me'a'ofa Fungani 'a e 'Otuá (mo) Taki 'e he Laumālié lototonga e Tauha'a 'a e Faingata'á" ke tau inu mei he matavai mo'ui 'oku mapunopuna ma'u pē (Sione 7: 37-39).

Sāpate Penitekosi: Ke tau hūfia 'a e ngāue 'o e 'ahó ni mo e uiké, pea tau fakafeta'i mo tuku kolōlia ki Langi he koloa Fungani kuo toloto monū'ia ai e Siasí pea tau kole ki he Ivi mo e Mafai 'o e Laumālie Mā'oni'oni na'á ne kamata'i e Siasí 'i he 'Uluaki Penitekosi, ke ne kei fai ai pe hono "Fakaivia" mo "Tataki" e ngāue 'a e Siasí he 'aho kotoa pē (Saame 104: 30-34).

'Ahongofua 5: Ke tau lotua 'a e ngaahi tu'utu'uni 'oku fai 'e he kau Taki faka-Politikale 'o māmaní, ke fakalanu lelei'i 'e he "Melino mo e Fakamaau Totonu" (*Peace and Justice*) 'a e 'Otuá (Saame 8: 4-9).

Sāpate Tolu Taha'i 'Otuá: Ke tau hūfia 'a e ngāue 'o e 'ahó ni mo e uiké, pea ke tau kole ki he 'Otuá ko e Tamaí, 'Otuá ko e 'Aló mo e 'Otuá ko Laumālie Mā'oni'oni ke ne fai hotau fakaivia 'i hono fakakakato 'o e "Fekau Lahí" (Matiu 28: 19-20).

Siune: Fe'ao Tu'uma'u mo e 'Otuá: Mātā hono Fakaofó, 'Ilo 'ene 'Ofá 'o fou 'i he Talangofua /
"Living in God's Presence: Following with Wonder, Love and Obedience."

'Ahongofua 1: Ke tau feinga 'i he tokoni mai 'a e Laumālie Mā'oni'oni ke "Fe'ao Tu'uma'u mo e 'Otuá: Mātā hono Fakaofó, 'Ilo 'ene 'Ofá 'o fou 'i he Talangofua" (Saame 33: 1-5).

Sāpate 2 Hili 'a e Penitekosi: Ke tau hūfia 'a e ngāue 'o e 'ahó ni mo e uiké, pea tau hapai ki he 'Otuá 'a kinautolu kotoa pe si'otau ngaahi 'ofa'anga 'oku lototonga mo'ua 'i he ngaahi faingata'a fakaesinó ke ne fakamo'ui (Matiu 9: 20-22).

'Ahongofua 2: Ke tau tau feinga 'i he tokoni mai 'a e 'Otuá Māfimafi ke tau "Mātā hono Fakaofó, 'Ilo 'ene 'Ofá" pea tau fai pehē mo kitautolu: 'Ofa mo talitali lelei si'i kau muli, tukuhāusia mo e 'auhē 'i he feitu'u 'oku fai ai 'etau tauhi Lotú (Senesi 18: 1-5).

Sāpate 3 Hili 'a e Penitekosi: Ke tau hūfia 'a e ngāue 'o e 'ahó ni mo e uiké, pea tau fakahaa'i 'a 'etau "Fe'ao Tu'uma'u mo e 'Otuá" 'aki 'etau 'ofa mo fakamolemole'i kinautolu kotoa pe kuo nau fai mai ha kovi kiate kitautolu (Loma 5: 6-8).

'Ahongofua 3: Ke tau hūfia kinautolu kotoa pe 'i hotau ngaahi Siasí 'oku "Uí" ki he ngāue faka-Faifekau ke nau 'ilo ko e "'Ió" mo hono fakakakato 'o e Uí 'oku fai 'aki ia 'a e "Fe'ao Tu'uma'u mo e 'Otuá: Mātā hono Fakaofó, 'Ilo 'ene 'Ofá 'o fou 'i he Talangofua" (Matiu 10: 37-39).

Sāpate 4 Hili 'a e Penitekosi (Sāpate Tamaí): Ke tau hūfia 'a e ngāue 'o e 'ahó ni mo e uiké, pea tau hapai si'i ngaahi Tamaí kotoa pe ke fai tāpuekina mo fakamonū'ia mai kinautolu ke nau kei hoko ai pe ko e Pununga Malu mo e Taulanga Uú ke malu mo hao ki ai e to'utangatá (Saame 86: 6-8).

'Ahongofua 4: Ke tau hapai 'i he lotu 'a e kau Faifekau kae'uma'ā e Siasí 'oku kau he Fehikitaki 'o e ta'ú ni ke faka-tokamālie mai 'e he 'Otuá Māfimafi 'a e Tokanga Ngoue na'e fai MEI ai ha hiki 'o tatau pe mo ia 'oku fai KI ai ha hiki (Matiu 10: 40-42).

Sāpate 5 Hili 'a e Penitekosi: Ke tau hūfia 'a e ngāue 'o e 'ahó ni mo e uiké, pea tau lotu ma'á e kau Faifekau kotoa pe kuo nau a'usia e faka'osinga honau ta'u ngāue pea mo kinautolu 'oku hū fo'ou mai ki he Konifelenisí, ke

kei “Fe’ao Tu’uma’u (pe) mo e ‘Otuá” he “ngāue kuo fakaikuná” ‘o tatau pe mo ia “kuo toki kamatá” (Senesi 22: 9-14).

KO E LAU FOLOFOLA FAKA’AHO

Sānuali: Ko e Kamata’angá: Kumi hakili kia Sihova ‘aki ‘a e Anga malú, Faka’aki’akimui pea mo e Tui Pikitai / “Beginnings: Searching God with Peace, Humility and Unshaken Faith.”

Tu’apulelulu, Sānuali 1: Lau Folofola – Matiu 2: 1-12.

Ki’i Ama: Matiu 2: 2, “Kofa’ā ia kuo ‘alo’i ko e Tu’i ‘o e kakai Siú? he na’a mau mamata ‘i Hahake ki hono fetu’ú pea kuo mau omi ke hū kiate ia.”

Pou ‘Ao: ‘Oku tau fakamo’oni kotoa pe na’e ‘ikai hatau ivi pe mafai ke ne fakaa’u mai ‘etau fononga vaivaí ki he kamata’anga ‘o e ta’ufo’ou ni. Ko ‘etau leá pe ia, “Ka ne ta’e’oua ‘a e kau mai ‘a e ‘Eikí.” Ko e ‘inasi ‘o e efú mo e kelemutú, ko e tali pe mo e loto fakafeta’i mo hounga’ia e ‘ofa lahi kuo tau lave monū ai. ‘Oku tau kamata’aki pe ‘a e fekumi ‘a e kau Maki mei he Hahaké ki he feitu’u ‘oku ‘alo’i ai ‘a e Tamasi’i ‘Otuá. ‘Oku tau tui na’e tokolahi pe kakai na’á nau fakatokanga’i e fetu’ú, ka ki he sio ‘a e ni’ihi na’e ‘ikai ke nau ‘ilo hono ‘uhingá na’e ‘ikai ke fu’u mahu’inga ia ke nau muimui’i. ‘Oku faka’ilonga’i mai ‘e he kau Makí mo ‘enau muimui’i e fetu’ú, ‘a e koloa mahu’inga na’á nau puke loto’i ‘i he ngaahi ta’u lahi. Pea ko e momēniti pe ‘o ‘ene ‘asi he vavaá, na’á nau si’aki e me’a kotoa na’á nau mahu’inga’ia ke fai – ngāue (*profession*), fāmili pea mo ha toe fatongia pe na’á nau fai he ‘aho kotoa pe ‘i he feitu’u na’á nau nofo aí, ka nau muimui’i e fetu’ú. ‘Oku ‘ikai ke fakapapau’i mai ‘e Matiu ‘a e fuoloa ‘o ‘enau muimui’i he fetu’ú, ka ko hono momona eni ko ‘enau fai e me’a kotoa pe ke ‘ilo ‘a e Feitu’u ‘oku ‘alo’i ai ‘a e Tamasi’i ‘Otuá. Na’a tau toki situ’a atu pe eni mei he talanoa ‘o hono muimui’i ‘e Siosifa ‘a ‘ene Misi. ‘Oku lau ‘e he kau Punake ni’ihi, tokua ko e “misi” ko e me’a “launoa.” Kapau ‘oku launoa ia ki he ni’ihi ‘oku ‘ikai ke nau fakapapau’i ‘e mo’oni ‘enau misi, ‘oku ‘ikai ke “launoa” ia kiate kinautolu ‘oku tui mo falala ‘oku mo’oni ‘enau “misi.” Ko e a’usia ia ‘a e kau Maki mei he Hahaké ‘i he taimi na’á nau fakatokanga’i ai ‘ene ‘asi ‘a e fetu’ú. Ne nau tui ta’etoeveiveia ‘e taki tonu kinautolu ‘e he fetu’ú ki he feitu’u ‘oku ‘alo’i ai ‘a e Tu’i ‘o e Kakai Siú. Na’e ‘ikai ko e kau Maki pe na’e kumi kia Sīsū. Na’e kau mo Helota he kumi ki ai. Ko hona kehekehé pē he na’e kumi ia ke pukepuke hono mafai mo hono tu’ungá. Ko e kau Maki mei he Hahaké na’á nau kumi kinautolu kia Sīsū ke nau ō ‘o hū mo punou. Na’e ‘ikai ke nau tokanga kinautolu ki he me’a na’e tokanga ki ai a Helotá. Na’á nau tokanga kinautolu ki he koloa na’e ‘i he Valevale Tapú, ‘a e Tu’i Siu fo’ou. Ko hono hiki ‘e Matiu, “Pea ‘i he ‘enau sio ki he fetu’ú, na’á nau fiefia ‘aupito, ‘aupito. Pea ‘i he ‘enau hū ki he falé, na’á nau ‘ilo ‘a e tamasi’i, ‘oku ‘i he ‘ene fa’ē ko Mele; pea nau fakatōmape ‘e ‘o hū kiate ia: pea na’á nau tangaki ‘enau ngaahi ‘angame’á, ‘o nau ‘atu kiate ia ‘a e ngaahi me’a ‘ofá, ko e koula mo e laipeno mo e mula.” ‘Oku ou tui ‘oku tau tatau kotoa pe, ‘i hono muimui’i ‘o e fetu’u na’á ne taki e kau Makí he te tau ‘ilo ai ‘a Sīsū ‘i he kamata’anga ‘o e ta’ufo’ou ni. Tau Kamata ‘a e ta’ufo’ou ni ‘aki ‘etau “Kumi hakili kia Sihova ‘aki ‘a e Anga malú, Faka’aki’akimui pea mo e Tui Pikitai.”

‘Ānau, Lotu mo e ‘Aukai: ‘Eiki, ‘omi pe ‘a e loto ‘O e tu’unga me’a ko ia ‘Oka tuhu mai ‘a e langi, Ke te tali fiefia; ‘O te hiki ke mama’o Ki he potu tu’utu’unia.

Falaite, Sānuali 2: Lau Folofola – Lau Folofola – Matiu 2: 1-12.

Ki’i Ama: Matiu 2: 11, “Pea ‘i he ‘enau hū ki he falé, na’á nau ‘ilo ‘a e tamasi’i, ‘oku ‘i he ‘ene fa’ē ko Melé, pea nau fakatōmape’a ‘o hū kiate ia; pea na’á nau tangaki ‘enau ngaahi ‘angame’á, ‘o nau ‘atu kiate ia ‘a e ngaahi me’a ‘ofá, ko e koula mo e laipeno mo e mula.”

Pou ‘Ao: Ko ‘etau fononga atu eni ki he Sāpate ‘o e ‘Epifanī pea ‘oku faka’ilonga’i ‘aki ‘a e talanoa ‘o hono taki ‘e he fetu’ú e kau Makí ki he ‘Ai’angakai ‘o e Manú, ‘a e feitu’u na’e ‘alo’i ai ‘a Sīsū. ‘Oku tau lau monū mo lau tāpuaki he ‘etau kau fakataha mo e kau Poto mei he Hahaké ‘i he kumi ki he Tamasi’i ‘Otuá. Mahalo te tau kehekehe pe ‘i he ‘uhinga ‘oku fai ‘aki ‘etau kumí, he ‘oku ‘i ai e ni’ihi ‘o hangē ko Helotá, na’e kumi ia ke fakapōngi koe’uhi ko ‘ene fiema’u mafai. Ko e kau Makí, na’a nau kumi ‘aki ‘enau ‘ilo’i ko e Tu’i eni ‘o e Kakai Siú. Ko ia ‘a e Tu’i ‘okú ne aoniu ‘a e ‘univeesi. Ko e ngaahi me’a na’a nau to’oto’ovalea ai ‘i natulá, ‘o kau ai e fetu’u ‘oku nau muimui’í, na’e ngaohi ia ‘e he Tu’i ‘oku nau “kumi” ki aí, pea ko e taumu’a ia ‘o ‘enau kumí, ke nau ō ‘o hū mo punou kiate Ia. Na’a nau ‘ilo ‘oku ‘ikai mo ha toe Tu’i ‘i māmani pe ‘i Hēvani ‘e fūngani hake ‘i he Tamasi’i ‘Otuá ‘oku ‘alo’i ‘i he feitu’u ‘oku taki kinautolu ki ai ‘e he fetu’ú. ‘Oku tau ako mei he tō’onga mo e fakafōtunga ‘a e kau Potó, ‘a e sīpinga ke kamata’aki ‘etau hiki fononga he ta’ú ni. ‘Uluakí ko ‘etau hū ki Saione, Ua ko ‘etau fakatōmape’a ‘o hū (lotu), pea Tolú ko e foaki mo ‘etau me’a’ofá. ‘Oku uki kitautolu Kalisitiané ke tau kau fakataha mo e kau Makí he fekumi ki he fale ‘o Sihová he ‘oku ‘i ai hono ngaahi koloa mahu’inga ma’atautolu. ‘I he kuonga feliuliaki ‘oku tau fononga’iá, ‘oku mahu’inga ke fakamā’opo’opo hotau fāmili mo e pikilaú ‘o kau ki he ma’unga kelesi ke ne huluhulu e fononga te tau fai. Hangē ko e talanoa ‘o e ‘ahó ni, ko e koloa ne nau a’usia he hū ki he fale ‘o Sihová, ko ‘enau mātā tonu ‘a e ‘Otuá ‘ia Sīsū Kalaisi, ‘oku ‘i he’ene fa’ē ko Melé. Ko hono Uá, ko ‘etau maamangia ‘o ‘ilo ko hai kitautolu, kae ‘amo ange, ko hai ‘oku ‘o’ona kitautolú. Ko ‘enau ‘ilo’i kinautolu pea mo honau tu’ungá, neongo ko e kau Poto, (Tu’i mo e ngaahi mafai), ka ki hono fakahoa ki he ki’i Valevale Tapú, ko e efu pe mo e kelemutu. ‘Oku fakanatula pe ‘ene ha’u ki he lotó ‘a e ongo’i ‘apasia ‘i he’enau ‘i he ‘Ao ‘o e Mā’oni’oni. ‘Oku ‘ikai ha me’a ia ke toe fai ka ko e fakatōmape’e ‘o hu mo punou. ‘Oku fakamuimānoa leva ‘etau fakafotulā ‘oku fai he ‘ao ‘o e ‘Otuá Māfima’i ko e foaki ‘etau me’a’ofa. Ka ko e toe hā ha me’a’ofa mei he fa’ahinga na’e mo’ui pe he me’a’ofa na’e foaki mai? Ko talaloto ‘a e Toketā he Himi 531: 1, “Eiki Ko au ‘eni angahala, ‘Oku ou hū atu mo e punou, ‘E fufulu au ho ta’ata’a, Peá u hinehina he sinou.” Ko hono ‘ai mahinó, ko ‘etau kamata ‘a e fononga’anga ‘o e Ta’u ni, ‘aki ‘etau “Kumi hakili kia Sihova ‘aki ‘a e Anga malú, Faka’aki’akimui pea mo e Tui Pikitai.”

‘Ānau, Lotu mo e ‘Aukai: Tuku ke mau hū atu ki ho Saioné, mātā ai ho faka’ofó’ofá, ‘ilo’i ai ‘a e hala ‘oku tonu ke mau fou aí pea foaki atu homau kotoá ke ke me’angāue’aki he ta’ufo’ou ni. ‘Emeni.

Tokonaki, Sānuali 3: ‘Efeso 3: 1-12.

Ki’i Ama: ‘Efeso 3: 10, “He ko hono finangaló ke ne me’angāue’aki ‘a e siasí ‘i he kuonga ko eni ke mahino pea e’a hono ngaahi poto kehekehé ki he ngaahi laumālie ‘oku nau ma’u mafai mo pule ‘i he māmani ta’e hā mai.”

Pou ‘Ao: ‘Oku tau faka’osi ‘aki ‘a e Lau Folofola ‘o e uiké ni ‘a e ‘Ipiseli ‘a Paula ki he kāingalotu ‘o ‘Efesō na’a tau fakalaulauloto ai he faka’osi ‘o e ta’u kuo tau situ’a ki aí. ‘Oku mahu’inga ke tau toe tokanga ki he ngaahi akonaki mahu’inga ‘a Paula ki he fatongia ‘o e Siasí ‘i he kamata’anga ‘o e ta’ufo’ou ni. Ko e Ki’i Ama ‘o e ‘ahó ni ‘okú ne fakamanatu kiate kinautolu ‘i ‘Efesō pea mo kitautolu he ‘ahó ní, ‘a e taha ‘o e ngaahi tefito’i fatongia mo e misiona na’e ‘uhinga ai hono fokotu’u ‘e Sīsū Kalaisi ‘a e Siasi faka-kalisitiané. ‘Oku tau lāu’ilo kotoa pē ko e Siasí ko e Sino-Hā-Mai ia ‘o e ‘Eiki pea neongo ‘a e faka’ofó’ofa ‘o e ngaahi falelotú mo ‘enau tau’anga me’alelé, holo fai’anga me’á mo e ngoue matala’i ‘akaú, ka ‘oku ‘ikai ko e Siasí ia. Ko koe ‘a e Siasí pea mo au, pea neongo ‘etau ‘utu mo lilingí, ‘alu mo fokí, ka kuo ui kitautolu ke me’angāue’aki ‘e Kalaisi ke fakahaa’i ki he kau pule mo ma’u mafai ‘a e poto kehekehe ‘o e ‘Otuá. Ko ‘etau Misiona ‘i he *United Methodist Church* ko ‘etau “Ngaohi kakai ma’a Sīsú Kalaisi ki hono liliu ‘o māmani” pea ko e feitu’u lelei taha ‘oku fai ai e ngaohi kakai ko e Siasi fakakoló. ‘Oku tau fakame’apango’ia pē ‘i he taimi ni’ihi ‘oku ‘ikai ai lava ‘e he kakai ‘o e Siasi fakakoló ke fai lelei’i honau fatongiá. Ko kitautolu ‘a e kakai ‘o e Siasí ‘oku tau fakafongia’i ‘a e Siasí fakataha pea mo Kalaisi ki he kakai kotoa pē ‘oku te’eki ke kau ki he lotu faka-Kalisitiané. ‘Oku faingofua ‘a e leá pea ma’ama’a (*cheap*) ka ‘oku le’o lahi ange pea ‘aonga ‘a e ngāue ‘oku fakahaa’i ‘i he tō’onga mo’ui neongo ‘ene faingata’á. Fakatautu ki he lau ‘a Paulá, ko e “poto kehekehe” ‘okú ne

faka'amu mai ke fakahaa'i 'i he'etau tō'onga mo'ui ki he kakai kotoa pē, 'a 'eni: "'Oku 'atā 'a e Pule'anga 'o e 'Otuá," ki ha taha pē 'i māmani 'o tatau ai pē, pē ko hai. 'Oku 'atā 'a e 'Otuá ki ha taha pē ke tauhi mo lotu ki ai 'o tatau pē mo e Pule'anga 'o e 'Otuá 'oku hā'ele mai mo Kalaisi. 'Oku 'i ai 'a e ngaahi Siasi 'oku nau tui ko kinautolu pē 'oku memipa 'i honau Siasi te nau ma'u 'a e Pule'anga 'o e 'Otuá. Mahalo kapau 'oku mo'oni ia ki he'enu tokātelinē pea mo 'enua tuí, ka 'oku fehalaaki ia mo e akonaki 'a e Folofolá. Ko e "poto kehekehe", 'oku ui kinautolu ke "fakae'a" ki he kau pule mo e ma'u mafai 'i hotau kuongá ni, ko hono talaki 'a e Ongoongo Lelei 'o e 'atā 'a e Pule'anga 'o e 'Otuá ki he taha kotoa pē. 'Oku 'ikai ko hatau Pule'anga ke tau pule ki he kakai ke hū pē kau aí. Ko hotau fatongiá pē ko 'etau ta'alo'i 'a e kakai kotoa pē 'aki 'etau tō'onga mo'ui ke nau afe mai he 'oku 'atā 'a Hēvani. 'Oku fakamā'opo'opo 'e he Toketā 'a e fakakaukau ni 'i he Himi # 439:1, "'Oku ai ha kātōanga kuo teu 'e he 'Otuá, Ma'á e kāinga masiva 'i he tukui fonua. Ha'u, 'o hū, 'Oku 'atā 'a Hēvani."

‘Ānau, Lotu mo e ‘Aukai: ‘Oku laui miliona si'i kāinga kuo 'i ai; Ka 'oku kei fanongonongoa, He 'oku lahi 'a Hēvani. Ha'u, 'o hū, 'Oku 'atā 'a Hēvani. 'Emeni.

Sāpate, Sānuali 4: *Sāpate 'o e 'Epifani. (Lanu Hinehina pē Koula).*

Lesoni: 'Aisea 60:1-6; Saame 72:1-7, 10-14; 'Efeso 3:1-12; Matiu 2:1-12.

Mōnite, Sānuali 5: Lau Folofola – ‘Aisea 42: 1-9.

Ki'i Ama: 'Aisea 42: 6-7, "'Ko au Sihova kuó u ui mai koe 'i he'eku totonú, peá te u puke ho nimá, peá te u tauhi koe, peá te u tuku koe ko e kovinanite ki he kakai, ko e maama ki he Senitailé; ke fakaava 'a e ngaahi mata 'oku kui, ke fakahū mai mei he pilisoné 'a e kakai 'oku ha'i aí, pea mei he fale populá 'a kinautolu 'oku nofo he po'ulí."

Pou 'Ao: Ko 'etau siate folau ki he 'uluaki mahina 'o e ta'ufo'ou ni 'okú ne fakamanatu mai, "Ko e Kamata'angá: "Kumi hakili kia Sihova 'aki 'a e Anga malú, Faka'aki'akimui pea mo e Tui Pikitai." Ko e Ki'i Ama 'o e 'ahó ni, ko hono ui ia 'e he 'Otuá 'a 'ene sevāniti ko 'Isileli ke nau hoko ko e maama ki he ngaahi Pule'angá. Na'e 'ikai ke toe lahi ange 'a e 'ofa 'a e 'Otuá 'i 'Isileli 'i he'ene 'ofa 'i ha toe Pule'anga pe matakali, neongo ko e anga ia hono faka'uhinga'i 'e 'Isileli 'a honau vā mo Sihová. Ko e fatongia 'o e sevāniti ko 'ene hoko ko e "fa'ifa'itaki'anga" (example) pe fakatātā 'o e mo'ui haohaoá (holiness) ki he ngaahi Pule'angá. Koe'uhí ko e 'ikai ke "māteaki'i" 'e 'Isileli 'a e taumu'a mo e kaveinga na'e ui kinautolu ki aí, na'e pau leva ke toe foaki mai 'e he 'Otuá ha "Maama" 'e 'ikai ke lava 'e he po'ulí ke ne matāmate'i. Ko e Maama ia na'e hā'ele mai mo Sīsū Kalaisi 'i he Kilisimasi peá ne fakahaa'i 'i he 'Epifani. Ko e Maama ia na'á ne taki 'a e kau Maki 'i he'enu fekumi ki he feitu'u na'e 'alo'i ai 'a e Tu'i 'o e Kakai Siu. Ko e Maama ia na'á ne fakahinohino e kau Maki ke nau foki 'i ha hala kehe 'o 'oua na'á nau 'alu kia Helota he 'okú ne palani ke fakapongi 'a Sīsū Kalaisi. Ko e Maama ai pe ko ia na'á ne faka'ilo kia Siosifa 'a e fokotu'utu'u kuo fai 'e Helota pea na'e pau ai ke ne tu'u 'o to'o 'a Sīsū mo Mele pea nau hola ki 'Isipite. Ko 'enua foki mei 'Isipite ki Nasaleti, ko hono huluhulu pe mo fakamaama 'e he Maama 'oku uki 'e hotau Ki'i Ama ke 'ave ke a'u ki he senitaile (Ngaahi Pule'anga). Na'e ui 'e Sīsū 'ene kau Akó ke nau tokoni ki hono tufaki 'o e maamá ke a'u ki he tapa kotoa pē 'o e kolopé. 'Oku 'ikai mo ha toe taimi 'e fiema'u lahi ai ke ulo mo maamangia ange ai 'etau fanga ki'i maamá 'o hangē ko e lolotongá ni. 'Oku tau 'i ha taimi he fonua haú ni 'oku hangē kuo toe tō ha po'uli ho'atā mālié 'i he ngaahi me'a 'oku hoko faka'ahó. Kuo le'ohi 'e he sōtiá e ngaahi kolo lalahi 'e ni'ihi, pea kuo fehanga'angai e ICE mo e kakai he feitu'u 'e ni'ihi. Mahalo na'e mei sai pe kapau na'e fakapapau'i ko e kau nofo 'ová pe 'oku nau huá mo puké, ka kuo atu ai mo e kau citizen ia 'e ni'ihi. Kuo faka'ata 'e he Lao he taimi ni 'a e ngaahi feitu'u na'e malu ai e kau 'ova 'i he kuohili, hangē ko e 'Api Siasi, 'apiako, Falemahaki, Fale hopo pea mo ha toe feitu'u faka-Pule'anga pe, ke a'u tonu ki ai e ICE (Polisi mo e kau ma'u mafai etc.). Kuo a'u eni ki hono ta'ofi faka'aufuli mo e kau ha'u 'eve'eva mei Tongá 'o kamata pe he 'aho 1 'o Sanuali ni. 'Oku uki kinautolu 'e he Ki'i Ama 'o e 'ahó ni, ke tau tokoni'i kinautolu kotoa pē si'otau kaungā pilikimi 'oku lolotonga po'ulia 'i he ngaahi faingata'a 'oku nau fekuki mo ia he kamata'anga 'o e ta'u fo'ou ni, 'aki ha'atau fakaulo atu 'a e maama 'a Kalaisi 'i he'etau lea, ngāue mo e tō'onga mo'ui.

‘Ānau, Lotu mo e ‘Aukai: Tuku ke ulo mai ho'o maamá 'Eiki keu maamangia ai, pea tokoni'i au ke u hoko ko e maama ki hoku kaungā mo'ui. 'Emeni.

Tūsute, Sanuali 6: Lau Folofola – ‘Aisea 60:1-6.

Ki'i Ama: 'Aisea 60: 1-2. "Tu'u hake, ulo; he kuo hoko mai ho'o maamá, pea kuo hopo kiate koe 'a e kolōlia 'o Sihová. He vakai 'oku 'ufi'ufi 'a māmani 'e he po'ulí, mo e po'ulí matolú 'a e ngaahi fa'ahingá: kae hopo 'a Sihova kiate koe, pea 'e hā hono kolōlia 'i ho fungá."

Pou 'Ao: 'Oku tau faka'ilonga'i he 'ahó ni 'a e 'Epifani, ko e faka'osinga ia 'o e fa'ahita'u Kilisimasí. Ko e 'uhinga 'o e fo'i lea 'epifani ko "hono fakahaa'i, pe faka'ilo atu" (*to show or reveal*). 'I he tuku me'a'ofa na'e fai 'e he kau Makí, na'á nau "fakahaa'i" ai 'a e ngaahi fatongia 'o e 'Eiki na'e 'alo'i 'i he 'Ai'angakaí, pea 'okú ne fakamanatu kiate kitautolu 'a hotau fatongia tāpuhā ki hono "fakahaa'i mo faka'ilo atu" 'o e 'Eiki Misaiá ki māmani kotoa pē. Ko e maama 'o e fetu'u na'e hopo hake 'i he hahaké na'á ne huluhulu mo fakamaama 'a e kau Makí 'o nau a'u ai ki he tamasi'i 'Otua ki he 'Ai'angakaí ki Peteliemá. 'I he hala fononga 'o e ta'u fo'ou ni, 'oku fiema'u ke 'i ai ha maama ke ne huluhulu kitautolu ke tau 'ilo ai 'a e feitu'u 'oku tau 'i ai, pea mo ia te tau 'alu ki ai. Ko e Ki'i Ama 'o e 'ahó ni ko hono fakahoko ia 'e he Palōfitá ki 'Isileli 'a honau fatongia ki he ngaahi Pule'angá ko 'enau hoko ko honau maama. Ko e kolōlia 'o Sihová kuó ne hulungia kinautolu 'o nau maamangia ai pea ko e uí ke nau "faka'ilo atu mo fakahaa'i atu" 'a e maama ko iá 'i he 'enau tauhi vā ki he 'Otua pea mo e ngaahi fonua kaungā'apí. Na'a tau tokanga 'aneafi ki he mahu'inga ke tau hoko ko e "Maama" peá ke fakahaa'i e maama ko iá ki he kakai kotoa pe, tautautefito ki ha taimi 'o hangē ko e lolotongá ni. Kuo kamata ke uesia 'a 'etau ngaahi Ma'unga Kelesi he 'ahó ni ko e ngāue 'a e ICE ki hono hua mo puke 'o e kau 'ová. Kuo holo e tokolahi 'o e kau ma'u lotú 'o tatau pe mo ha toe polokalama 'a e Siasí he kuo 'ikai ke toe kau e Siasí he "'elia tapú." Na'e fa'a hao e kau 'ová he kuohilí ki he ngaahi falelotu Katoliká 'i Kalefoniá ni. Ko e 'ahó ni ko hotau ngaahi 'api nofo'angá pē 'oku tapú, 'o fiema'u ha tohi faka'atā ke hua 'e he ICE pe Polisi mei he Fakamaau'angá, pea toki tukuange ke nau hū mai. 'I he lolototonga 'o e ngaahi faingata'a ko eni, 'oku kei fiema'u pe ke fai hotau tukuingatá 'i hono fakaulo atu 'a e maama 'oku tau toloto monū'ia ai mei he Maama Mo'onia na'e hopo mai 'i he 'Aho Kilisimasí. Ko e faingamālie lelei eni ki hotau ngaahi Siasí ke fa'u ha polokalama ke tokoni 'i ha taimi 'e faingata'a'ia ai ha taha e kau memipá. Pea mo iá, 'oku mahu'inga ke fai ha ngāue ki hano liliu 'o e ngaahi Tu'utu'uni faka-Palesiteni kuó ne fakachaua hotau kakai mo e kau "Lanú" 'i he fonuá ni. 'Oku ofongi kitautolu 'e he Palōfitá ke tau fakamama'u ki he maama 'oku 'ikai ke malava 'e he po'ulí ke ne matāmate'i. Ko e maama ia na'e talaloto ki ai 'a Sione Papitaiso 'ia Sione 1:5, "'Oku ulo ai pē 'a e maama ko iá he fakapo'ulí. Pea kuo te'eki ke mate 'a e maama ko iá 'i he 'oho mai 'a e fakapo'ulí." Pea hangē ko hono ui 'e Sihova 'a 'Isileli, 'oku pehē tofú pē 'a hotau ui ke tau tu'u hake ko e kau mātēaki 'o Kalaisi, pea tau ulo atu 'i he to' o fatongia kotoa pē te tau fai 'i he ta'u ni, ke maamangia ai e fāmilí, Siasí pea mo e feohi 'oku tau fai 'i he sosaieti foki.

'Ānau, Lotu mo e 'Aukai: Fakafeta'i atu 'Eiki Sīsū, 'i ho'o hoko ko e maama 'o māmani. Faka'ilo mai kiate au 'a e founga ke u vahevahe ai ho'o maamá mo hoku kaungā fonongá. 'Emeni.

Pulelulu, Sanuali 7: Lau Folofola – Ngaue 10: 34-43.

Ki'i Ama: Ngaue 10:34-35. "Pea tali atu 'e Pita, 'Ko 'eku toki 'ilo pau eni 'oku tatau matematē 'a e 'ulungāanga 'o e 'Otua ki he kakai kotoa pē. 'Oku fakatupu hōifua kiate ia 'a e kakai kotoa pē 'oku nau lotu ki ai mo fai lelei, 'o tatau ai pē pe ko e kakai fē na'á nau tupu ai."

Pou 'Ao: Ko e taimi 'oku faka'ata'ata a hotau loto ki he Maama 'a e 'Otua pea 'oku tau ofofo ma'u pe he ngaahi me'a 'oku tau lave monū ai. Ko e fiefia ia na'e 'inasi ai 'a Pita 'i he taimi na'e maama mai ai ki ai 'a e kanokato 'o 'ene Visoné lolotonga 'ene 'i Siopá. Na'á ne sio ki he fu'u tupenu kuo tukutukuhifo mei he langí pea 'oku fonu ai e monumanu kehekehé 'o kau ai 'a e ngata mo e manupuna, pea ko e le'o na'e fanongo ki ai, "*Tu'u ki 'olunga Pita! Tāmate'i ena 'o kai.*" "*'Ikai! Kuo te'eki ai ke u kai ha me'a 'oku tapui he Laó ke 'oua 'e kai.*" "*Kapau kuo fakahā mai 'e he 'Otua 'oku ngofua ha me'a ke kai, pea 'oua te ke lau 'e koe 'oku tapu ke kai.*" Na'e tu'o tolu 'e na fetakai pea toki fakafoki e tupenú ki he langí. Lolotonga 'ene kei fifilí kuo fakahā ange 'e he Laumālie Mā'oni'oni kia Pita, 'oku 'i ai 'a e kau tangata fekau 'e toko tolu 'a e 'eikitau Senitaille ko Koniliusi 'oku nau kumi ki ai. Ko e Ki'i Ama 'o e 'ahó ni, ko e a'u atu ia 'a Pita ki he lotofale 'o Koniliusi 'o ne vahevahe mo e Senitailé pea mo hono fāmilí mo kinautolu ne 'osi fakatahataha ai 'a e Ongoongolelei 'o Kalaisí. 'Oku 'ikai ko ha toe 'ātunga lau 'a e lelei 'o e ongoongo na'e vahevahe 'e Pita mo e 'eikitaú. Ko e 'Otua na'e fakangatangata pē ki ha'a Siú kuo faka'atā ia 'i he 'ahó ni ke 'inasi mo ta'imālie 'a e senitaille mama'o atú. Ko e tupenu na'e tukutuku hifo mei he langí, ko e fakatātā ia ki hono faka'atā 'o e Siú ke a'u ki he kakai na'e tapui 'e he Laó ke nau feohi mo fengāue'akí. Na'e 'ikai ke ngata pē 'i he "lelei" 'a e ongoongó kia Koniliusi mo hono falé, kae toe "lelei" foki ki si'i Pitá. Neongo 'ene muimui kia Kalaisí mo e lotu fo'ou na'e kamata'i, ka na'e 'ikai ke mahino ki ai, ko e ma'u 'o Kalaisi ko e kakato ia 'a e Laó. Ko e Lao 'a Mōsesé pea mo e kotoa 'o e ngaahi Lao na'e makatu'unga ai 'a e lotu faka-Siú 'oku fakakakato kotoa ia 'ia Kalaisi Sīsū. Ko e Ki'i Ama 'o e 'ahó ni, ko hono faka'atā ia 'e he 'Otua 'a e fofonga 'o Pitá ke ne 'ilo peá ne

a'usia 'a e tu'unga fo'ou kuo hiki ki ai 'e Kalaisi 'a e tala 'o hono Ongoongolelei. 'Oku 'ikai ke kei makatu'unga 'i he Laó, ka 'oku fou 'i he kelesi 'a e 'Eikí. Ko e kelesi ko iá 'oku 'atā ia ki ha taha pē 'oku tui – "lotu ki ai mo fai lelei," 'o tatau ai pē pe ko e hā 'a e matakali 'oku nau tupu mei ai. 'Oku tau fa'a 'ohovale ma'u pē 'i ha'atau fetaulaki atu mo ha ni'ihī muli 'oku toe lelei ange mo "mā'oni'oni" ange 'enau fai e lotú 'iate kitautolu 'oku taku ko e "kakai lotú." Tau fakafeta'i 'i he hala fononga 'o e ta'u fo'ou ni, he 'i ai ha senitaile hangē ko Koniliusí ke hoko 'ene tui mo e 'ofa 'Otuá ko ha faingamālie ia mo ha halanga tāpuaki ke tau lave monū ai, 'a kitautolu 'a e kau senitaile 'i onopooni. Tauange ke tau kau fakataha pē mo Pita he talaloto mafana kuó ne fai, " ... 'oku tatau matematē 'a e 'ulungāanga 'o e 'Otuá ki he kakai kotoa pē."

Ānau, Lotu mo e 'Aukai: Fakafeta'i fai ma'u ai pe ki hotau 'Otuá, 'I he'ene 'ofa pehē mai ki hotau fa'ahingá.

Tu'apulelulu, Sānuali 8: Lau Folofola – 'Aisea 42: 1-9.

Ki'i Ama: 'Aisea 42: 6a, "Ko au Sihova kuó u ui mai koe 'i he'eku totonú, pea te u puke ho nimá, pea te u tauhi koe"

Pou 'Ao: 'Oku 'i ai 'a e ngaahi fakangatangata ki hotau sinó kuo pau ke tau mātu'aki tokanga 'aupito ki ai. Kapau 'e 'ikai ke tau mohe 'i ha 'aho 'e 10, 'e fakanatula pe ki he sinó ke mate. Ko e me'a tatau 'o kapau 'e 'ikai ke tau inu 'i ha 'aho 'e tolu, kai 'i ha uike 'e tolu pe mānava 'i ha miniti 'e 3. Ko e mohe, kai mo e inu 'oku tau lava 'o tokanga'i. Ko e manava ko e me'a ia 'a e 'Otuá. 'Oku tau feinga lahi pe ke tau manava lelei 'o fakamalohisino mo ma'u e me'atokoni fe'unga ke tatafe lelei pe manava he 'aho kotoa. 'Oku fakafuofua ko e fo'i manava 'e 20,000 'oku fai 'e he sino he 'aho kotoa pe, pea ko hono mālie, he 'oku 'ikai ke tau nofo kitautolu ke fakalau pe fu'u tokanga fau ki ai. Ko e kongá pe ia 'o 'etau mo'ui faka'aho pea 'oku tau toki hoha'a pe he taimi 'oku faingata'a ai ke tau mānavá. 'Oku kau e mānavá he me'a na'e tokanga lahi ki ai e kau Hiki 'o e Tohitapu 'a e kau Hepelu. Na'e mahino kia kinautolu 'a e fatongia 'o e 'Otuá 'oku 'ikai ko e fu'u 'univeesi pe 'oku mafola na'e ngaohi 'e hono to'ukupu, ka 'okú ne tokanga'i si'i kau li'ekina, 'a e kau tukuhausia, fa'e mo e tamai mate pea mo kinautolu 'a e kakai na'e 'ikai ke lau 'e he sosaieti ko ha kakai. Na'a ne fokotu'utu'u e femāmenite mo e laui tiliona 'o e ngaahi fetu'ú mo e palanité 'i honau tu'u'angá talu mei tuai pea 'oku nau kei tu'ú ni pe ai. 'I he taimi tatau, 'okú ne taki e nima 'o e kau toka vaivái, tokoni'i 'a e heké mo e kuí pea fakamānava hake mo si'i kau "tōkilaló." 'Oku fai me'a lalahi mo iiki 'a e 'Otuá ke tokoni'i mo tataki 'aki kitautolu. Ko e talanoa ia 'o e kau Makí, ko hono fokotu'u 'e he 'Otuá e fo'i fetu'u 'o Tevitá 'o huhulu ngingila ange ia 'i ha toe fetu'u pea nau muimui'i ia mei he Hahaké 'o nau fakafofonga e kau nofo hopoaté, ha'isiá mo pōpulá, 'anautolu na'e 'ikai ha taha ke tokoní, 'o 'ave ke a'u ki he 'Eiki te ne fai honau tukuangé. Ko e 'Otuá 'okú ne tokanga'i 'etau mānavá he 'aho kotoá, pea 'okú ne 'afio'i 'a e lahi 'o e mānava 'oku toe ke tau manava'aki kimu'a pea tau foki ki he efú. Neongo ai pe ko e hā hono lahi 'o ha'atau vivili mo faka'amu ke fakapapau'i mo 'ilo ha me'a 'i he kaha'ú 'o hangē ko e ola 'o ha Fili Falealea, pe ko e kaha'ú 'o ha fokotu'utu'u 'oku tau fai, pe ko ha toe me'a pe 'e hoko mai, ko e 'Otuá toko taha pe 'okú ne 'afio'i 'a e me'a kotoa pe. Ko e 'Otuá toko taha pē 'okú ne 'afio'i 'a e ngaahi me'a te tau fetaulaki mo ia he kaha'ú. Fakafeta'i he kuó ne ui kitautolu 'i he'ene totonú pea kuó ne puke hotau nimá, pea ko 'ene folofolá mai ia 'i he ta'u fo'ou ni, "te u tauhi koe" 'Oku 'ikai ke toe 'i ai ha 'ofa 'e tatau pē kākākunga mo e 'ofa 'a e 'Otuá kuo tau 'inasi ai 'i he 'ahó ni. Tauange ke tau tauhi ma'u 'a e 'ofa ko iá he fononga te tau fai he ta'ú ni.

Ānau, Lotu mo e 'Aukai: Hoku tauhi 'a Sihova, 'Oiau he 'ofa. 'E 'ikai teu tuenoa, 'Oiau he 'ofa. Te ne taki hoku hala, Poupou 'i he faingata'a, Teuteu 'a e keinanga'anga, 'Oiau he 'ofa. 'Emeni.

Falaite, Sānuali 9: Lau Folofola – Saame 29.

Ki'i Ama: Saame 29: 11, "Ko Sihova te ne foaki ivi ki hono kakai; ko Sihova te ne 'atu ki hono kakai 'a e melinó mōnau tāpuaki."

Pou 'Ao: Kapau 'oku 'i ai ha me'a 'oku tau ako mei he fetauhi'aki 'a Sihova mo 'Isilelí, pea 'oku e'a mo mātu'aki mahino 'aupito 'a e hulu mo e Ope atu 'a e 'ofa 'a e 'Otuá. Ko hotau Ki'i Ama ki he 'ahó ni 'okú ne fakamanatu mai 'oku 'ikai ke 'i ai 'a e 'ata 'o e fetu'oaki pe feliliu'aki 'i he 'Otuá. Ko e me'a lelei 'oku teuteu 'e Sihova ma'a hono kakai, "ko e ivi" mo e "melino" ka kuo pau ke tau fakaongo ke ongo'i pea toki lava ke tau 'inasi 'i he me'a'ofa ko iá. Ko hono pangó he 'oku fa'a le'o lahi ange 'a e ngaahi le'o kehekehé 'o kau ai pē 'a e ngaahi le'o hoha'a mo fakamanavahē 'o natulá. Kapau na'e 'i ai ha "le'o ke ne fakaongo mai" (*sound system*) 'a e ngaahi le'o 'oku talanoa ki ai e Saame 'o e 'ahó ni, pea ko e mo'oni 'e hangē tofu pē ko ha taimi 'oku tō mai ai ha fu'u afā kaafakafá. 'E mu'omu'a mai e ilifiá mo e manavahē 'o lōmekina e "melinó" mo e "ivi" 'oku talanoa ki ai e Sāmé. Ko e me'a tatau 'i he taimi 'oku tau ongoa ai ha tala fakaloloma 'o ha faingata'a'ia fakaesino 'oku 'ikai ke 'i ai hano faito'o.

‘Oku fa’a mole ‘a e ‘amanakí mo e fakatu’amelíe ‘o ‘ikai ai ke tau toe ‘ilo pē ko e hā e me’a ka faí, pea a’u ai pē ki he’etau fehu’ia ‘a e ‘Otuá pea mo ‘ene founa tauhi ‘oku fai kiate kitautolu ‘a ‘ene kakai “filí” (kau muimui). ‘Oku fa’a faka’efi’efi noa ‘a e fa’ahinga fakakaukau tokua ‘oku ‘uhinga ‘etau kau ki he Lotú koe’uhí ke fakahaofi mo malu’i kitautolu ‘e he ‘Otuá mei he ngaahi “taufa” mo e “afā” ko e ngaahi “le’o fakailifia mo fakamanavahē” ‘oku hoko ko e kongā ‘o ‘etau mo’ui faka’ahó. ‘E mahu’inga ‘i he hiki fononga te tau fai ‘i he kamata’anga ‘o e ta’u fō’ou ni, ke tau fakapapau’i ko e ‘Otua ‘oku tau muimui ai ‘okú ne tāpuekina kitautolu ‘aki ‘a e “ivi” mo e “melino” ‘oku fe’unga ‘ānoa ke tau tali ‘aki ‘a e ngaahi “afā” mo e “taufa” kuo pau ke tau fetaulaki mo ia ‘i he hala fonongā. Ko e “afā” mo e “taufā” ko e fu’u me’a ia kuo pau ke tau fekuki faka’aho mo ia. Ko e talanoa ia ‘o e kau Ako ‘a Sīsū, Mu’aki Siasí pea mo e Hisitōlia ‘o e Lotu Faka-kalisitiané. ‘E ‘ikai ke tau ‘ata’atā kitautolu mei he afāngia mo e matāngia he ko e teuteu ia vahanoa ‘oku tau folau ai he mo’ui ni. Ko e fehu’i: ko e hā leva ai hatau toe kehekehe pea mo kinautolu ‘oku ‘ikai tui ‘Otuá – kapau ‘oku “afāngia” tatau pē ‘a e kau tui ‘Otua mo e ta’etui ‘Otuá? Ko e Ki’i Ama ‘o e ‘ahó ni ‘okú ne fakamahino mai, ko e ‘Otua ‘oku tau tui ki ai ‘okú ne tāpuekina kitautolu ‘aki ‘a e “ivi” mo e “melino” ‘oku fe’unga ke tali ‘aki ‘a e “afā” mo e “taufa” te tau fetaulaki mo iá. Ko e a’usia ‘a Molitoni he Himi 410: 4, “Ta’etāu ‘a hoku vaka Mo e fu’u folau ‘i vaha, Ko e vaká vaivai fu’u, Tāu pe ke fai he ū. Pea kapau ‘e fou kitu’a, ‘Ao pē ke vaka ua. Sīsū, ofi ‘ia au, Lolotonga ‘a e folau.”

‘Ānau, Lotu mo e ‘Aukai: Sīsū he taulanga ū Ki he kāinga fai folau, Mālō pē ho’o ofi mai Ki he potu fa’a matangi, Ko e tahí fa’a peaua, ‘Ita pea ma’olunga, Ko e maama kovi eni, Fakatanga ‘a e lelei. ‘Emeni.

Tokonaki, Sānuali 10: Lau Folofola – Matiu 3: 13-17.

Ki’i Ama: Matiu 3: 17, “Pea na’e ongo mo ha le’o mei he langí ‘oku pehē mai. ‘Ko hoku foha ‘ofa’angá ‘ena. ‘Oku fiemālie ki ai hoku lotó.”

Pou ‘Ao: Mei he funga ‘o e ‘Ikaí, ‘i he kei fuofuonoa mo lala ‘a e funga ‘o e ‘univeesí, na’e folofola ‘a e ‘Otuá pea na’e hokomai ‘a e ‘I Aí. ‘Oku fakalau ‘e he kau fatu Saamé ‘a e masani, faka’ofa’ofa mo e fakafo ‘o Natulá pea mo e le’o ‘o Sihova na’e ongona ‘i he Fakatupú. Na’e ongona ‘a e Le’o ko iá ‘i he taimi na’e fute fakamolokau ai ‘a e Tahi Kalelí, pea ko ‘ene Nonga ai pe ia ‘o ‘ikai ha’ane toe ngū. ‘Oku pehē pe ‘a e taimi ‘oku fotufotuaki ai ‘a e Mafi ta’elua ‘o e ‘Eiki ‘o e ngaahi ‘Eiki pea mo e Tu’i ‘o e ngaahi Tu’i. ‘Oku tau fetaulaki mo e lāngilangi ko iá ‘i he Papitaiso ‘o Sīsū ‘e Sione ‘i he vai lahí ‘i hotau Ki’i Ama ki he ‘ahó ni. Na’e fakalāngilangi’i ‘e he Tamai ‘a hono ‘Aló ‘i he lotolotonga ‘o kinautolu na’e ‘i ai ke fanongo ki he Papitaisó. Fakafeta’i he na’e ‘ikai ko kinautolu pe na’e fanongo ki he Le’o na’e ongo mai mei he Langí ka ‘oku kau mo kitautolu ‘i he ‘ahó ni, he fanongo ki he le’o ko iá, mei he’etau lau ‘a e Lēsoni ‘oku tau fakalaulauloto aí. Ko hono papitaiso ‘o Sīsū ‘i he vai lahí, ko hono fakatāpui ia ke ne fakahoko ‘a e fakamaau totonú ‘o hangē ko ia na’e sio ki ai ‘a e Palōfita ko ‘Aiseá ‘i he Lēsoni na’á tau fakalaulauloto ai he uiké ni, 42:1, “*Vakai ko ‘eku sevāniti é, ‘a ia ‘oku ou pukepuké; ‘a ‘eku pelé, ‘a ia ‘oku hōifua ai ‘eku mo’ui: te u ‘ai hoku laumālie kiate ia; te ne fakahoko ki he Senitailé ‘a e fai fakamaau.*” Ko e ‘ahó ni, kuo fakakakato ‘ia Sīsū ‘a e me’a na’e palōfisai ki ai ‘a ‘Aiseá, pea ‘i he taimi tatau, ‘oku fakahoko ‘iate kitautolu kotoa pē kuo ‘osi papitaiso ‘i he Siasí, ‘a e taumu’a mo e fakakaukau na’e fai ‘aki hono papitaiso ‘o Sīsū Kalaisí. ‘Oku ‘ikai ke toe taumu’a kehe ‘a hono papitaiso ‘o Sīsū pea kehe kitautolu ‘a hono kau muimui. ‘Oku fakatāpui kotoa pē kitautolu ke tau hoko ko e sevāniti ‘a e ‘Otua Māfimaí ke fakahoko mo fakakakato ‘a ‘ene fokotu’utu’u ma’a hono Pule’angá ‘i he Siasí ‘oku tau kau ki aí. Ko e ‘uhinga ia ‘oku papitaiso ai kitautolu mo fakahū ki he Siasí Tapu mo taha pē ‘o Kalaisí, pea akonekina kitautolu ki he tō’onga mo e tokāteline ‘o e Lotu Faka-Kalisitiané, koe’uhí ke tau hoko ko e fakahā’anga ‘o e Pule’anga ‘o e ‘Otuá ki he sōsaietí. Ko e le’o na’e fanongo ki ai ‘a Sīsū ‘i hono papitaisó, ‘okú ne fakapapau’i mai ‘a e finangalo lelei ‘a e ‘Otuá ki he ngāue ‘oku teu ke fai ‘e hono ‘Aló. Ko e fakakaukau tatau mo ia ‘oku papitaiso kitautolu ki aí. ‘Oku totonu ke mahino mo mahu’inga mālie ‘a e fakakaukau ko iá kiate kitautolu kotoa pē kuo ‘osi papitaisó, pea tau mo’ui ke tauu mo hotau papitaisó. Kuo ‘osi fakafonu kitautolu ‘aki ‘a e Kelesi ‘a e ‘Otua Māfimaí pea ‘oku totonu ke fotufotuaki ‘i he’etau tō’onga mo’ui ‘a e Kelesi ko ia ‘i he taimi kotoa pe ‘i he feitu’u kotoa pe. Tauange ke tau kau fakataha pe mo e Kaveinga ‘oku tau kamata ‘aki: “Kumi hakili kia Sihova ‘aki ‘a e Anga malú, Faka’aki’akimui pea mo e Tui Pikitai” pea fakamo’oni kotoa pe “kuo ‘osi papitaiso kitautolu.”

‘Ānau, Lotu mo e ‘Aukai: Fakamālō atu ‘Eiki ‘i ho’o tuku ke u fanongo ki ho le’ó ‘i he Folofola ‘o e ‘ahó ni. Tokoni’i au ke u mo’ui ‘o tauu mo e taha kuo ‘osi papitaiso. ‘Emeni.

Sāpate, Sānuali 11: Sāpate ‘o e Papitaisó. (Lanu Hinehina).

Lēsoni: ‘Aisea 42:1-9; Saame 29; Ngaue 10:34-43; Matiu 3:13-17.

Mōnite, Sanuali 12: Lau Folofola – ‘Aisea 49: 1-4.

Ki’i Ama: ‘Aisea 49: 1a, “FANONGO, ‘a e ngaahi motu, kiate au; pea tokanga mai ‘a e ngaahi fa’ahinga mama’o.”

Pou ‘Ao: Oku kau ‘a e “fanongó” ‘i he tefito’i ngāue ‘oku faingata’a ki he fa’ahinga ‘o e tangatá/fefiné. ‘Oku tala ‘e he sitesitiká ko e meimei peseti ‘e 98 ‘oku nau pehē ko e kau “fanongo lelei” kinautolu, ka ko hono mo’oni, ‘oku ma’u lalo hake ‘i he peseti ‘e 50, (48%) ‘a e kau fanongo lelei pea ofi ‘i he peseti ‘e 30 ‘oku mātu’aki ngalo ‘aupito pe ‘a e me’a na’e fai ki ai ha talanoa ‘i he houa ‘e 48 kuohilí. ‘Oku tau fakamo’oni pe ki ai, he ‘oku lahi ange ‘a e taimi ‘oku tau pehē “kuo ngalo ‘a e me’a na’e fai ki ai ‘a e talanoá” ka ko hono mo’oni, na’e ‘ikai pe ke tau “fanongo” lelei kinautolu ki he talanoa na’e faí. Pea ta ne’ine’i ke toutou ngaue’aki ‘a e fo’i lea “fanongó” pe ko e fakakaukau ‘o e fanongó, ‘o lahi hake ‘i he 1,300 ‘i he Tohitapú, pea talanoa lahi ki ai ‘a e teolosia ‘o e lotu faka-Siú, ‘o tuku’au mai ki he lotu faka-Kalisitiané. Ko e “fanongo” ‘oku hā ‘i he Ki’i Ama ‘o e ‘ahé ni, ko e liliu mei he lea “Shema” ‘o hangē ko ia ‘oku hā ‘i he Teutalonome 6: 4-9, ko e taha ‘o e ngaahi tefito’i lotu ‘oku fakama’u ki ai ‘a e lotu faka-Siú. Ka ko e Shema pe ko e fanongó, ‘oku ‘ikai ko ha talanoa pe ki ngāue ‘oku fai ‘e he telingá ‘i hono fakahu ha ongo ki he sino mo e ‘atamai. Ka e mahulu atu ‘a e fiema’u ke fakatoka ‘a e ongo pe ko e lea ko ia ki he ‘atamai mo e loto, ke mahu’inga malie ki he loto pea nga’unu ai ke iku ki ha ngaue. ‘Oku ‘ikai ke ala fakamavahevahe’i ‘a e lea Shema mei he ngaue; pe ko hono ‘ai ‘e taha, ko e “Shema” ‘oku fī fakataha pe moe “talangofuá” (obey). ‘Oku tau lolotonga fononga ‘i he fa’ahita’u ‘o e Epifani, ‘oku uki ai kinautolu ke tukuange ‘a e Maama ‘a e ‘Otuá ke ne taki kinautolu. Ko e taha ‘o e tefito’i ngāue ‘a e Maama ko iá ko hono faka’ilo, fakamaama, mo fakapoto’i kinautolu. Pea ‘e he fakalea ‘o e Ki’i Ama ‘o e ‘ahó ni, ke faka-fanongo kinautolu, pe ‘i he fakakaukau faka Siú, faka-Shema; ke tau fanongo, pea mahulu atu, ‘a ‘etau talangofua ‘o fakahoko ‘a e me’a ‘oku tau fanongo ki ai. ‘Oku tau mo’ui ‘i he māmani longoa’a mo vā tau, pea lahi fau ‘a ngaahi ongo ‘oku nau fe’au’auhi ke nau hū ki hotau telingá mo e ngaahi ongo’anga kehe ‘o e mo’ui; ‘a e ngaahi mitia faka-sosialé, ngaahi tu’uaki ‘okú ne kapui ‘a e sió, ngaahi mitia tala ongoongó. Mo e hā fua ‘a e ngaahi ongo ‘oku nau kalanga le’o lahi mai, “Fanongo.” Pea mahu’inga mālie makehe ai ‘a e Ki’i Ama ‘o e ‘ahó ni mo e uki na’e fai ‘e he ‘Otuá ‘o fakafou mai ‘i he Palōfita, ke “Fanongo.” ‘I he kamata’anga ‘o e ta’u fo’ou ko ‘eni, ‘oku mātu’aki mahu’inga ke tau fakapapu’i pe ko hai ‘oku tau “fanongo” ki ai. Pea tānaki atu ki ai ke tau fakapapu’i ‘oku tau poto ‘i he fanongó, ke vakavakaō ua ma’u pe ‘a e fanongó mo e talangofuá, ke tau a’usia ai ‘a e kakano ‘o e fanongo faka-Tohitapu na’e uki ‘e ‘Aiseá, pea ‘oku mahulu hake ‘a hono mahu’ingá ‘i he kuonga longoa’a mo fita’a ‘oku tau mo’ui ai.

‘Ānau, Lotu mo e ‘Aukai: ‘Okú ke ‘ilo kanokano, ‘Eiki, ‘A e mafasia homau loto é; Ngaahi kavenga he mo’ui ni, Tāu mo e angahala ‘oku toe. Koe’uma’ā he fakahā kotoa, ‘Oku mea’i pe he ‘Afiona. ‘Emeni.

Tusite, Sānuali 13: Lau Folofola – ‘Aisea 49: 1-4.

Ki’i Ama: ‘Aisea 49: 1b-2, “talū hoku fanau’i mo e ui au ‘e Sihova; talū mei he manava ‘o ‘eku fa’ē mo ‘ene takua hoku hingoā. Pea na’á ne ne ngaohi hoku ngutú ke hangē ko e heletā masila, na’á ne fūfū au ‘i he malu ‘o hono nimá; pea kuó ne ngaohi au ko e ngahau kuo oloolo, kuó ne fakapuli au ‘i he ‘ene hofangahaú.”

Pou ‘Ao: ‘Oku kei hokoatu pe ‘etau fakalaulauloto ‘i he tala faka-Palōfita na’e fai ‘e ‘Aiseá. Ko e hokoatu ‘eni ‘o e fekau ‘oku muimui mai ‘i he “Fanongo” ne tau talanoa ki ai ‘aneafi. ‘Oku tau maheni mo e founa tala-faka-Palōfita ‘a ‘Aiseá, ‘a ‘ene fatu ‘a e talanoá ke ne lave’i ha ‘uuni koloa, ‘o ‘ikai ke taha pe ‘a e kaveingá mo e taumu’a ‘o e talanoá. Hangē ko e ‘ulu ‘o e vahe 49, ko e talanoa ki Isilelí, “ko e Maama’anga ‘o e Ngaahi Pule’angá.” ‘I he taimi tatau pe, ko e talanoa ki hono ui ‘o ‘Aisea ke hoko ko e Palōfita. Pea mahulu atu, ko hono kikite’i ‘a Sīsū, ko e Sevāniti Falengamamahí, mo e ngāue lahi te ne faí. Ka ‘oku mahino’oku ‘i ai ‘a e ivi makehe ‘o e Folofolá ‘oku ngāue mai ke fakakau ‘a e matakali, fa’ahinga, lanu, lea, to’utangata, mo e kuonga kotoa pe ki he talanoa ‘o e Folofolá. ‘E kei tonu kotoa pe ‘a e ngaahi huelo ‘oku ho’ata mei he talanoa mālie kuo fai ‘e he Palōfitá, ke fakamahino mai ‘a e fetauhi’aki ‘a e ‘Otua fakatupú mo ‘ene me’a fakatupú, pe ko ‘Isileli, ‘Aisea, pe ko ko e mo au. Ko e uki ke tau “Fanongo” he kuo te’eki ke ‘iai ha me’a ia na’e fakatupu ‘e Sihova ‘oku fehalaaki, pe ‘ikai ke lelei. Na’e fatu kotoa pe ke lelei, pea fakanāunau’i mo teu’i ke fe’unga mo taau mo e ui ‘a e ‘Otuá kuo faí. Me’apango he ‘oku tau mo’ui ‘i he kuonga ‘oku masiva “fe’unga.” Ka lau ki he ‘etau mo’ui faka sinó, ‘oku tau mo’ua ‘i he feinga ke fakalahi hotau faka’ofó’ofá ke toe manakoa ange mo fiema’ua ange kinautolu – fakaholo ‘a e fakaholó, valivali ‘a e kau fefiné, kumi vala fo’ou mo faka’ofó’ofa, pea mo e hā fua ‘a e ngaahi me’a ‘oku fai ki he sino ke feinga ke “fe’unga” mo e taimi / kuongá. Pea ka lau ki he ivi faka ‘ekonomiká, ‘oku ‘ikai ke ‘i ai ha fe’unga ia ha taimi, pea fakamole ‘a e taimi mo e ivi lahi ke tulituli ke fakalahi mo fakatupulekina. Ka lau ki he mafaí, ‘oku hangē ha’atau tuli vaiholá, ‘a ‘etau tulituli atu ki mu’a ke ma’u mai ke lahi angé, kac toe oma ange ‘ene “holá” ‘o

‘ikai pe ha taimi ia ‘e ma’u ai. Pea tau fakakaukau ‘oku makatu’unga ‘a ‘etau fe’unga ‘i he me’a ‘oku tau malava ‘o fakahoko mo fakakakato ki he ‘etau mo’ui. Ka ko e mālie ‘o e fakamanatu ‘oku fai ‘e ‘Aisea kiate kitautolú, ko hono fakamahino mai, na’e ngaohi pe kitatulu ‘e he ‘Otua ke fe’unga. Pea ‘okú ne ui takitaha kitautolu ko ‘ene me’a fakatupu – pea fakateunga kitautolu ‘aki ‘a ngaahi koloa faka-‘Otua ke tau malava ‘o fakahoko ‘a e ngaahi fatongia kotoa kuo ui kitautolu ki ai ‘i he mamani ‘oku tau fononga aí. Tauange ke tau fakapapau ‘i ‘oku ui hingoa kitautolu ‘e he ‘Otua, pea kuó ne fakateunga kitautolu ke fe’unga mo taau pea tau fakapapau ‘i ‘i he Kamata’angá ‘o e ta’u ko ‘eni, ‘oku tau “Kumi hakili kia Sihova ‘aki ‘a e Anga malú, Faka’aki’akimui pea mo e Tui Pikitai.”

‘Ānau, Lotu mo e ‘Aukai: Tokoni mai ‘Eiki ke u ‘ilo ‘oku fe’unga ‘anoa pe ‘a ho’o Kelesi ma’a ‘eku ngaahi me’á.

Pulelulu, Sānuai 14: Lau Folofola – ‘Aisea 49: 5-7.

Ki’i Ama: ‘Aisea 49: 6b, “ka te tuku koe ko e maama ki he ngaahi pule’angá, ke hoko ko ‘eku fakamo’ui’anga ‘o a’u ki he ngata’anga ‘o māmaní.”

Pou ‘Ao: ‘Oku fakamo’oni ‘a hotau Ki’i Amá ki he kaveinga ‘oku faka’ulu ‘aki ‘a ‘Aisea vahe 49, “Ko ‘Isileli ko e Maama’anga ‘o e Ngaahi Pule’angá.” Mahino ‘aupito pe ‘oku tuhu ‘a e talanoa ‘a ‘Aisea ki ‘Isileli, ko e Pule’anga mo e kakai fili ‘a e ‘Otua, pea ki he Sevāniti Falengamamahí, ko Sīsū. Kae hangē pē ko e lave ne tau fai ‘aneafi, ko e fatongia ‘o e Folofolá ke fakakau ‘a e matakali, fa’ahinga, lanu, lea, to’utangata, mo e kuonga kotoa pe ki he talanoa ‘o e Folofolá. Pea uki ai kitautolu ‘e he Ki’i Ama ‘o e ‘ahó ni ke tau hoko “ko e maama ki he ngaahi Pule’angá, ke hoko ko ‘eku fakamo’ui’anga ‘o a’u ki he ngata’anga ‘o māmaní.” ‘E fēfē nai ha’ataua hoko ko e maama ‘i he fa’ahita’u ‘o e ‘Epifaní ‘oku tau lolotonga fononga aí, pea ‘i he ‘aho kotoa pe ‘o ‘etau mo’ui? ‘Oku tokoni ‘a e Kaveinga ‘o e mahiná ‘i he’ene fokotu’u mai ‘a e founga ke tau kamata ai ‘i he ta’u fo’ou ko ‘eni: Ko e Kamata’angá: Kumi hakili kia Sihova ‘aki ‘a e Anga malú, Faka’aki’akimui pea mo e Tui Pikitai.” ‘Oku tau mo’ui ‘i he kuonga kuo fakapo’uli tu’u, ‘o makatu’unga ‘i he hoko ‘a e ngaahi me’a ‘oku tu’u fehanga hangai (*opposites*) pea mo e kaveinga ‘o e mahiná. ‘Oku hā ‘a e po’uli ko iá ‘i he Pule’angá mo e ngaahi fekuki faka-politikale, faka’ekonomika, pea mo faka-sosiale ‘oku tau fe’ao mo ia ‘i he kuongá ni. ‘Oku tau fakamo’oni ki he ngaahi faingata’ahi ‘oku hoko ‘i māmani, pea hangē kuo ikuna ‘a e po’ulí, ka ‘oku kei tu’u tai ‘a e Ki’i Ama ‘o e ‘ahó ni mo e tala Ongoongolelei ‘a Sioné, “Pea ‘oku ulu ‘a e maama ‘i he po’uli, pea na’e ‘ikai lava ‘i ia ‘e he po’uli.” ‘Oku malava noa pe ‘e he anga malú, faka’aki’akimui pea tui pikitai, ‘o fakamaama ha feitu’u ‘oku fakapo’uli tu’u. ‘Oku liliu ‘e he anga malú ha fakataha’anga pe ko ha feohi’anga ‘oku longoa’a, hoha’a mo ‘afungi. ‘Oku fatu ‘e he faka’aki’akimui ha koloa lelei ‘i he lolotonga, pea hoko ko e fakatātā’anga lelei ke muimui ‘i ‘e he to’utangata hoko pea mo e māmani te nau mo’ui ai mo ngaue’i. Pea hulungia ‘e he tui pikitai ha lotu ‘oku fakapo’uli tu’u tu’unga ‘i he siva ‘o e ‘amanakí, pe ko pilisone, falemahaki, lotofale ‘o e fāmili, ngaahi ngāue’angá, pea mo e feitu’u kotoa pe kuo mole ai ‘a e ‘amanakí. Tauange ke tau malava ‘o hulu ‘a e maama ‘a e ‘Otua ki he ngaahi potu ko iá ‘i he ‘etau mo’ui fakafo’ituitui, pea te tau hoko ai ko e maama mo e fakamo’ui’anga. Pea te tau fakamo’oni ai ki he Kaveinga ‘o e mahina ko ‘eni, “Ko e Kamata’angá: Kumi hakili kia Sihova ‘aki ‘a e Anga malú, Faka’aki’akimui pea mo e Tui Pikitai. (*“Beginnings: Searching God with Peace, Humility and Unshaken Faith.”*)

‘Ānau, Lotu mo e ‘Aukai: ‘E Taki atu au, si’ao Maama; ‘E taki au; ‘Oku fa’a puli kia au ‘a e hala, ‘E taki au. Ko e mo’ui ko e vahanoa, ‘E ofi mai, ‘o taki ‘a e fononga. ‘Emeni.

Tu’apulelulu, Sānuai 15: Lau Folofola – Saame 40: 1-5.

Ki’i Ama: Saame 40: 1, “Na’á ku tatali fie tatali kia Sihova; pea ne me’a mai, ‘o onгона ‘eku tautapá.”

Pou ‘Ao: ‘Oku tau fa’a fai pē ‘a e tatalí, ka ‘oku ‘ikai ke tau fa’a malava ‘a e “tatali fie tatalí.” ‘Oku lahi ‘a e taimi ‘oku hoko mai ai ‘a e me’a ‘i he mo’ui ‘okú ne fakamālohi ‘i kitautolu ke tau tatali, pea hangē leva ‘oku hala lotu ‘api ‘a e “tatalí” ‘o ne maumau ‘i ‘a e me’a na’e mei hoko mai. ‘Oku fa’a pehē ‘a e natula ‘o e tatalí. Ka ‘oku hangē ‘a e Ki’i Ama ‘o e ‘ahó ni ha mafoa mai ‘a e ata ‘o ha pongipongi fo’ou; ‘okú ne ‘omi ‘a e nonga mo e fiemālie. He hangē ‘oku talaloto mai ‘a e fatu Saamé, ‘o faka’ilo mai ‘oku ‘i he feitu’u pe ‘oku tonu ke ‘i ai ... ‘okú ne tatali fie tatali. Ko e nonga ia mo e fiemālie ‘oku a’usia ‘e he kakai ‘oku nau fakamo’oni faka’aho mo fakamomēniti ki honau papitaisó, ‘o nau ‘ilo ko e kamata’anga ia ‘o hono fakatoka ‘a e melie mo e nonga ki honau hala fonongá. Pea neongo ‘e ‘i ai ‘a e taimi ‘e fai ai ‘a e tatali, ka ‘okú ne lau ia ko e monū, he ‘oku ‘omi ‘a e tatalí ko e me’a ofa ‘o ‘i ai pe mo hono ngaahi lelei ke faka’inasi ‘aki ‘a kinautolu te nau fou ai. ‘Oku ‘osi ‘i ai pe ‘a e ngaahi taimi tepile kuo tau fokotu’u ki he ‘etau mo’ui. Pea tau fokotu’utu’u ai ‘a hono ngaahi ngāue ke fakakakato ‘a e ngaahi me’a ‘oku tau ‘amanaki ki aí. Pe ko e fokotu’utu’u ki he ngāue ‘o e ‘ahó pe ko e uiké ka ‘oku tau ‘osi a’usia pe ‘a e fanga ki’i me’a oku hoko fakatu’upakē mai, pea ‘oku ‘i ai ma’u pe ‘a hono ‘uhinga lelei ‘oku hoko mai aí – na’e fiema’u pe ke

tau tatali fie tatali. ‘Oku fa’a hoko fakatu’upakē mai ha fokoutua, ha mole ‘a e ngāue, pe ko ha liliu lahi ‘i he mo’ui. Ka ‘oku fononga ua ma’u pē ‘a e me’a ‘oku tau tala ko e faingata’á mo hono koloá – pea ka tau tatali fie tatali, ‘oku tau ma’u ai ‘a e taimi lelei ke tukuange ki he ‘Otuá – ko e taimi ke fai ai ‘ae “Kumi hakili kia Sihova ‘aki ‘a e Anga malú, Faka’aki’akimui pea mo e Tui Pikitai.” Pea ‘e hoko ‘a e taimi tatali fie tatali, koe me’a ngāue ‘a e taimi ke fai ai ‘a hono fakafonu mo fakaivia kitautolu ke tau ikuna’i ‘a e faingata’a ‘ou tau fekuki mo iá, pea tau ikuna ai ‘i he mo’ui. Me’apango he ‘oku ‘ikai ke tau fa’a fiemālie ki hono liliu ‘a ‘etau taimi tēpilé, ‘a é ‘oku fa’a hoko mai ‘i he mo’ui, pea ‘ikai ai ke tau fa’a malava ‘o “tatali fie tatali.” Ka ‘oku a’u mai ‘a e Ki’i Ama ‘o e ‘ahó ni ke fakamanatu ‘oku ‘a e ‘Otuá ‘a hotau taimi pea ‘oku ne me’angāue’aki ‘a e taimi ke fai ai hotau fakafonu mo hotau fakalahi – tau tatali fie tatali he ‘okú ne mafeia ‘a ‘etau me’a kotoa pē.

‘Ānau, Lotu mo e ‘Aukai: Tokoni mai keu malava ‘o tatali fie tatali. ‘Emeni.

Falaite, Sānuali 16: Lau Folofola – 1 Kolinito 1: 1-9.

Ki’i Ama: 1 Kolinito 1: 9, “Ko e ‘Otuá ko e toko taha ia ‘oku fai ki he’ene leá, pea ko ia ia na’e fou mei ai homou talá ko e kau-tangata mo Hono ‘Aló ko Sīsū Kalaisi ko hotau ‘Eikí.”

Pou ‘Ao: Ne tau lave ‘i he kamata’anga ‘o e uiké ki he ui ‘a e ‘Otuá na’e fai kia ‘Aisea, Isileli, pe ki hono ‘Alo Pelé – ko e ui na’e oō ua mo e nāunau pe ko e me’a ngāue fe’unga ke fakakakato ‘aki ‘a e ui mo e fekaú. Ko e ‘ahó ni ‘oku tau vakai ki he ui na’e fai ki he Siasi ‘i Kolinitō, pea mo e nāunau faka-Otua na’e ‘osi fakateunga ‘aki ‘e he ‘Otuá kinautolu ke nau malava ‘o fakahoko honau ui. ‘Oku pehē ‘e he tokolahi ‘i he mala’e ‘o e ‘ilo Folofolá, ko e Ki’i Ama ‘o e ‘ahó ni ‘a e tefito’i kaveinga ‘o e ‘Uluaki Tohi ‘a Paula ki Kolinitō. Pea ‘oku hu’ufa taha leva ‘a e toenga ‘o e Tohi ke fakamahino ‘a e tefito’i mo’oni ko ‘ení: kuo ui kinautolu ‘e he ‘Otuá ke nau hoko ko e kaungā ngāue ‘o hono ‘Aló. ‘Oku feinga ‘a Paula ke fakamahino ‘a e tūkunga toputapu ‘o e ui ko iá, pea mahulu hake, ‘a e ivi mo e mafai ‘oku nau ma’u ‘o makatu’unga ‘i he ui kuo fai kiate kinautolú. Na’e fokotu’u ‘a e Siasi ‘i Kolinitō pea na’e mahino na’e ‘osi kakato pe he loto Siasi ‘a e talēniti mo e maama fe’unga ke hoko ko e komiuniti ‘o e maama mo e mo’ui. Me’apango he na’e tafoki ‘a e kāingalotu ia ‘o fesiosiofaki mo fe’au’auhi pe ko hai ‘oku ma’u tu’unga mā’olunga mo mafai lahí. Nau situ’a kinautolu mei he fatongia ‘o e Siasi ko e tokanga ki tu’a mo e fakamo’oni ki he ngāue ‘a e Laumālie ‘iate kinautolú. Na’e fokotu’u ‘a e Siasi ke ne liliu ‘a e ta’au kovi na’e tupu ‘āfa’afa ‘i Kolinitō, pea ‘oku kei tu’uma’u ‘a e ngafa ko iá, ‘o hangē ko Kaveinga Ngāue ‘a hotau Siasi (UMC) – “ke ngaohi tisaipale ma’a Kalaisi ke liliu ai ‘a mamani.” Kae hangē kuo ‘ikai ke kei liliu ‘e he Siasi ‘a e koló, ka kuo liliu ‘e he koló ia ‘a e Siasi. ‘Oku fēfē ‘a e tauhi lotu ‘oku tau fai ‘i he kuongá ni? Ko e Siasi ko e Sino-Hā-Mai ‘o e ‘Otuá, na’e fokotu’u ‘e he ‘Otuá mei he kamata’anga ‘o taimi pea ‘e a’u ki ‘itaniti. ‘Oku ‘ikai ke hotau fanga ki’i peito ke tau fa’itelihia mo faifai loto ki ai. Ka ko hotau mo’ui’anga, he ‘oku tau kaungā ngāue ai mo e ‘Alo Tapu ‘o e ‘Otuá, pea tau hiki ai mei he kelesi ki he kelesi. Tauange ke tau pipiki ki he koloa ko iá, ‘o fakapapau’i ‘oku ‘ikai ke tau fakasi’isi’i ‘a e ivi ‘o e ‘Otuá mo e Siasi Tapu ‘o e ‘Otuá, ka ‘oku hoko ‘etau kaungā-ngāue mo e ‘Alo ‘o e ‘Otuá ko hotau fakalahi mo hotau fakakakato. Fakafeta’i he ‘oku ‘osi ‘omi pe ‘a e me’angāue ‘oku fe’unga ke fai ‘aki ‘a ‘etau fakahoko fatongiá, pea ‘omi mo hono founa ‘o hangē ko ia ‘oku uki kitautolu ki ai ‘i he Kaveinga ‘o e mahiná, “Ko e Kamata’angá: Kumi hakili kia Sihova ‘aki ‘a e Anga malú, Faka’aki’akimui pea mo e Tui Pikitai.

‘Ānau, Lotu mo e ‘Aukai: Kae fakafokifā, Ko e koloa ne hā. Hā ‘a e fakalaumālie, ‘A e feohi mo e ‘Eikí. Hā ‘a e nofo tu’amelie Ki he Toetu’u lelei. ‘Emeni.

Tokonaki, Sānuali 17: Lau Folofola – Sione 1: 29-42.

Ki’i Ama: Sione 1: 35-38, “Ko e ‘aho na’á na fehohoi na’e tu’u foki ‘a Sione, pea ai mo ha toko ua ‘i he’ene kau akó; peá ne siofia ‘a Sīsū ‘i he’ene ‘eve’evá, ‘o ne pehē; ‘Vakai, ko ena ‘a e Lami ‘a e ‘Otuá!’ Pea fanongo ‘a e ongo akó ki he’ene leá, peá na muimui kia Sīsū. Pea tafoki ange ‘a Sīsū, ‘o ne vakai ki he’ena muimui maí, peá ne pehē kiate kinaua, ‘Ko e hā nai ‘oku mo kumi?’”

Pou ‘Ao: ‘Oku fakamā’opo’opo ‘e Sione ‘etau fononga ‘i he uiké ni, ‘aki ‘a e fehu’i na’e fai ‘e Sīsū: “Ko e hā nai ‘oku mo kumi?’” Ko e hili ‘eni ‘a hono papitaiso ‘o Sīsū. ‘Oku ai ‘a e fifili pe ko hai ‘a e ongo ako ‘oku fai ki ai ‘a e talanoá. ‘Oku mahino ko ‘Anitelú ‘a e taha, pea tala ‘e he kau fakatotolo Folofola ‘e ni’ihi ko Sione ‘a e tahá ‘o fakatatau ki he founa fai ‘a Sioné – he ‘oku ‘ikai ke ne lave’i hono hingoa ha taimi, ka ne ngāue’aki pē ‘a e ngaahi fakamatala ‘o hangē ko ha’ane fakaleá – “‘a e ako na’e ‘ofa ai ‘a Sīsū.” Ka ‘oku mahu’inga ‘a e mahino ko Sione pe ‘eni na’á ne hiki tonu ‘a e tohi. Ko e kamata’eni ‘o e ngāue ‘a Sīsū ‘i māmaní, pea ko e ‘uluaki lea ‘eni na’e tō mei hono fofongá ‘i he Kōsipeli ‘a Sioné. Ko e fehu’i ‘a e ‘Eiki ko e ‘Otuá ‘o e ‘univeesí ‘okú ne fai ki he kakai na’á ne fakatupú. Ko e ki’i fehu’i ‘oku fo’i lea pe ‘e fitu, ka ‘okú ne kātōi ‘a e kānokato ‘o e mo’ui ‘a e tangatá / fefiné. Ta

na'e 'ikai ke to'oto'onoa 'e Sisū 'a e 'uluaki lea na'e tō mei hono fofongá, ka na'á ne ngāue'aki 'a e ki'i fehu'i ko 'eni ke a'u atu ki he uho 'o e mo'ui 'a e ongo tangatá, pea mo ha'a tangata / fefine kotoa pē 'oku fie mo'ui. Kapau te tau vakai ki he feohi na'á nau faí, na'e mei fe'unga ange ke ne 'eke: "Ko hai 'oku mo kumi?," kae vivili 'a 'ene fehu'i ke sivi 'a e loto 'o e tangatá ke a'u ki he tefito'i mo'oni 'okú ne tu'utu'unia 'a e mo'ui 'a e tangatá. "Ko e hā 'a e me'a 'oku mo kumi ki ai?" "Ko e hā 'a e me'a 'oku mo mahu'inga'ia ai 'i he mo'ui?" Ko e fehu'i 'eni 'oku fekuki mo e ngaahi to'utangatá. Mahino mei he'ena tali, ko 'enau kumi ki he feitu'u 'oku nofo ai 'a Sisū. 'Oku kāinga ofi e tali ko 'eni mo 'etau fa'a fehu'i he taimi 'oku pōpō'uli 'i e hala fonongá, "'Oku 'ifē 'a e 'Otuá." Fakafeta'i na'e tali 'e Sisū 'a e fehu'i mo e hoha'a 'a e ongo akó, "*Mo omi pe ka mo sio.*" Ko e ui ke na muimui mai pe 'o mamata. 'Oku 'ikai faka'auliliki 'e Sione ia 'a e ngaahi me'a na'e mātā 'e he ongo akó, ka 'oku mahino ne liliu ai 'ena mo'ui ke toe talaki ki he kakai kehé, "kuó na mātā 'a e Misaiá." Ko e fai hotau papitaisó, ko hono fakakau ia kitautolu ki he Siasi Tapu 'o Kalaisi pea fai ai hotau akonekina ki he ngaahi tō'onga mo e tokāteline 'o e lotu fakakalisitiané. Ko e ako ko iá ke tau hoko ai ko e kau muimui mo māteaki 'o Kalaisi he toenga 'etau mo'ui. 'Oku kamata ia he'etau tali ke feohi mo Kalaisi 'o fou hotau kaungā fonongá pea fai ai hotau fakakoloa 'i he'etau fakasino 'etau tui kia Kalaisi he lea, ngāue mo e tō'onga mo'ui. Ko Sisū 'ena 'okú ne kei tali 'etau hoha'a he mo'ui 'aki 'ene ui ke tau muimui ange 'o sio.

‘Ānau, Lotu mo e ‘Aukai: Tū 'oku fa'a 'a'ahi mai, 'A e 'Eiki ki hono temipale. Sivi 'a e ngāue 'oku fai. 'Eke 'a e loto fua pe. 'Emeni.

Sāpate, Sānuai 18: *Sāpate 2 Hili e 'Epifanī. (Lanumata).*

Lēsoni: 'Aisea 49:1-7; Saame 40:1-11; 1 Kolinito 1:1-9; Sione 1:29-42.

Mōnite, Sānuai 19: Lau Folofola–Saame 27: 1, 4-9.

Ki'i Ama: Saame 27: 1, "KO Sihova 'a hoku maamá mo hoku fakamo'ui; Te u manavahē kia hai? Ko Sihova 'a e kolo 'o 'eku mo'ui; Ko hai te u teteki ki ai?"

Pou 'Ao: Na'e tala 'e he helo 'o e liliu lotú (*Reformation*), *Martin Luther*, 'a e kehekehe 'o e "manavahē" (*fear*) 'i hono me'angāue'aki 'e he 'Otuá mo ia 'oku me'angāue'aki 'e he tevoló. Na'e fatu 'e he 'Otuá 'a e tangatá ke feohi tu'u ma'u mo ia, pea fakatoka 'a e 'apasia 'Otuá 'i he mo'ui 'a e tangata 'o 'ikai ko e ilifia, ka ko e 'apasia mo e 'a'apa 'oku fakamo'oni ki Hono ivi mo e 'Alo'ofa, pea tākiekina ai 'a e tangatá ke muimui ki he ngaahi tu'utu'uni mo e lao 'a Sihová. Lolotonga 'o e feinga mai 'a e 'Otua ke fe'ao tu'u ma'u mo e tangatá kuo feinga mai e tevolo ke ne kuihi 'a e tangatá ke hoko pe hono kitá ko hono 'otua, pea motu ai mei he 'Otuá – pea hoko 'a e ilifia (*fear*) ko hono kaungā fononga ta'engata. Ko e Ki'i Ama 'o e 'ahó ni ko e taha ia 'o e ngaahi tala 'okú ne fakamā'opo'opo ha mo'ui 'oku fe'ao tu'uma'u mo e 'Otua na'á ne ngaohi iá. Ko e mo'ui 'oku tākiekina 'e he Maamá mo e 'Otua Fakamo'ui, pea ma'u ai 'a e loto-to'á 'oku toka 'i he 'Otuá ko hotau malu'i taupotu tahá, 'o 'ikai 'i hono fakangata 'o e manavaheé, ka 'i hono taula 'etau falalá 'i he 'ene Maamá. Ko e maama ia 'oku lau ki ai 'a e fatu Saamé 'i he *Saame 119: 105*, "*Ko ho'o Folofolá ko e tuhulu ki he'eku laká mo e maama ki hoku halá.*" Fakafeta'i he ko e maama ia 'okú ne faka'ilo mai 'a e me'a ke faí, mo e me'a ke tukú, 'a e me'a ke lea 'akí, mo e taimi ke 'oua 'e fai ai 'a e leá, 'a e taimi ke laka ai ki mu'á, mo e taimi ke tu'u ma'u ai. Kuo laulau senituli 'a e hoko mai 'a e Maama ko iá ki māmaní, pea 'oku kei fe'unga 'ānoa 'a e Maama ko iá ke ne hulungia 'a 'etau fonongá 'i he 2026. Tau lea fakataha mo e Punaké, "'E taki atu au, si'ao Maama, 'e taki au. 'Oku fa'a puli kia au 'a e halá. 'E taki au. Ko e mo'ui ko e vahanoa, 'E ofi mai 'o taki 'a e fononga." Fakafeta'i 'oku kei tu'u 'a e Maama ko iá 'o hangē ha maamakamo 'oku tu'u 'i tahí, 'o kei taki 'a 'etau ngaahi mo'ui, ko e fanga ki'i vaka kuo hēhētū 'i he 'oseni 'o e mo'ui. Tau tali 'a e fakamanatu 'oku fai 'e he fatu Saamé, ko Sihova hotau Maamá mo hotau fakamo'ui 'o tuku ke ne hulungia 'a 'etau fonongá. Ke ne hoko ko e maama tutu 'okú ne faka'ilo mo fakatonua 'a 'etau laká he momēniti mo e 'aho kotoa pē. Peá ne hoko mai ko e La'ā Lahi, 'o 'omi hono huelo mo'ui ke ne fakalanu mo fakamāfana 'i 'etau mo'ui, pea tau malava ai 'o mo'ui 'āfa'afa 'o hangē ko ia na'e 'uhinga ai 'a 'ene hifo mai ke hoko ko hotau Fakamo'ui. Tau fakafeta'i he ko e Maama ia 'okú ne tataki kitautolu pea tau fe'ao tu'u ma'u ai mo e 'Otua, 'e 'ikai ke tau manavahe mo teteki 'i he hala fononga.

‘Ānau, Lotu mo e ‘Aukai: Tala'chai neu lau pehē 'i mu'a, ke taki au. Tala'chai neu tuku 'a e 'Otua ke taki au. Fili 'e au 'a e hala te te foua. 'Oua 'e manatu me'a he taimi mu'a. 'Emeni.

Tūsite, Sānuai 20: Lau Folofola–'Aisea 9: 1-4.

Ki'i Ama: 'Aisea 9: 2, "Ko e kakai na'e nofo 'i he po'ulí 'oku nau mamata ki ha maama lahi; Ko e nofo 'i he fonua 'o e 'ata 'o e maté, 'oku ulo ha maama kiate kinautolu."

Pou ‘Ao: Ko e tala ‘o e fakatu’amelie mo e ‘amanaki lelei ki he kakai na’e lolotonga nofo ‘i he po’uli loloo ‘o e hangehange ka molé ‘a e fakatu’amelie. ‘Oku te’eki ke mahino ‘a e taimi ka ‘oku fai pe ‘a e “tu’a ki fā lelei” ‘e ‘i ai e taimi ‘e hokomai ai ‘a e me’a ‘oku tala ‘e he Palōfitā. ‘Ilo ‘e kitautolu ‘o lahi hake ‘a e momona mo e mo’oni ‘o e fu’ufu’unga Tāpuaki na’e tuhu ki ai ‘a ‘Aiseá. ‘Oku tau lolotonga fononga ‘i he fa’ahita’u ‘o e ‘Epifanī ‘o fakatatau ki he Tohi Mahina faka-Kalisitiané, pea ‘oku faka’ilonga ‘i ‘a e ‘Epifanī ‘i he fononga na’e fai ‘e he kau poto mei he Hahaké ‘o nau ‘ilo ‘a e Valevale Tapú ‘i Petelihemá. Na’e maamangia honau lotó he’enua a’u tonu ki ai ‘o mamata ki he Misaiá ko e Fakamo’ui ‘o māmaní. Fakafeta ‘i ‘oku kei hoko mai ‘a e Maama Lahi ‘o ‘omi ‘a e ngaahi momeni ‘o e “*epiphany*” ‘i he tikisinali faka-Pilitaniá, ‘o ‘uhinga ki ha momēniti fakamaama, pe ko ha me’a na’e puli, ka kuo maama mai. ‘Oku pehē pē ‘etau Lēsoni ‘o e ‘ahó ni. ‘Oku mahino ‘a e tu’u mo e tō ‘a e ngaahi Pule’angá mo e ngaahi tukuifonua. Talanoa ‘a ‘etau lēsoni ki he tūkunga ne a’u ki ai ‘a e ongo matakali Sepuloní mo Nafetalaí ‘i he vahe Tokelau ‘o ‘Isilelí, ko hono toutou taki fakamālohi ‘i mo pule ‘i kinautolu ‘e he kau tau ‘Āsiliá. Pea neongo ko e fāliunga ai pe ia ‘o e talangata ‘a ‘a e tangatá; ‘oku tu’u pea tō ‘a e ngaahi Pule’angá, ‘oku hā pe mo mole ‘a hono ngaahi mafi. Kā ‘i he lolotonga ‘o e koto po’uli ko iá, kuo ongo mai ‘a e le’o ‘o e fakatu’amelie mo e ‘amanaki lelei mei he ‘Otuá ‘o fou mai he’ene Palōfitā. ‘Io, ko honau fonua ko e ‘ata ‘o e mate, ka ‘e ulo mai ha maama kiate kinautolu. Ko e tala fakafiefia ‘eni ki he kakai kuo nau a’u ki he ahuahutāmaki ‘i hono ngaohikovia mo pule kehea kinautolu. ‘Oku kei a’u mai ‘a e tala faka-epifanī ‘a ‘Aiseá ke fakamaama mo hulungia hotau lotó ‘i he kuonga fakapo’uli ‘oku tau fononga ai, he ‘oku toki maama ‘a e Maama koe’uhi ko e ‘i ai ‘a e po’uli. ‘Oku fakapo’uli tu’u ‘a e māmani ko ‘eni ‘i he lahi ‘o e taú, faingata ‘a faka-e-natula tupu mei hono maumau ‘i ‘o e ‘ātakai, pea kumi hūfanga ‘a e laui miliona he kuo ‘ikai ke nau kei ala mo’ui ‘i honau ngaahi fonua tupu’angá. Kuo fakapo’ulitu’u ‘a hotau fonua ni he ‘oku lolotonga hua mo puke ‘a kinautolu ‘oku ‘ikai ke ‘i ai ha’anau pepa nofo fonua pea ‘i he lau ‘anautolu na’e sio tonu ai, kuo hangē tofū pe hono ngaohi e tangata ko ha monumanu. Kuo fakangatangata ‘a e hū mai ‘i he vaha’a fonua (*borders*), pea kuo ta’ofi faka’aufuli ai mo ha toe kole visa ‘eve’eva ha taha mei hotau ki ‘i motu tupu’angá. Pea na’a mo kinautolu na’e ‘i ai ‘a e matapā ke ma’u ai ‘enua pepá, kuo tāpuni mo e matapā ko ia ‘i he taputapui (*travel ban*) ‘a e Pule’anga lolotongá. Kae fakafeta ‘i he kuo tau a’usia ‘a e tala faka-epifanī ‘a ‘Aiseá, pea “*neongo ‘oku tau nofo ‘i he po’ulí, ‘oku tau ma’u ‘a Sihova ko hotau Maama*” (*Maika 7:8*). Tauange ke tau kau fakataha pe mo hotau Siate Folaú, “Ko e Kamata’angá: Kumi hakili kia Sihova ‘aki ‘a e Anga malú, Faka’aki’akimui pea mo e Tui Pikitai”

‘Ānau, Lotu mo e ‘Aukai: Ko futu ta’u mo si’o tauhi ofi, Ke taki au. ‘O huluhulu vaa ‘i hala kovi, Ke taki au. Tala’ehai teke li’aki eni. Te ke a’utaki ki he fonua lelei. ‘Emeni.

Pulelulu, Sānuai 21: Lau Folofola–1 Kolinito 1: 10-16.

Ki’i Ama: 1 Kolinito 1: 10, “Ka ‘okú te kole atu, kāinga, ‘i he huafa ‘o hotau ‘Eiki ko Sīsū Kalaisí, ke mou lea taha pē kotoa pē, pea ke ‘oua te mou fakafa’afa’ahi: kaekehe, ke mou ma’opo’opo, ‘o loto taha mo fakakaukau taha.”

Pou ‘Ao: Na’e hū atu ‘a e tangata’eiki ki he fale ‘oku tauhi ai ‘a e kau popula vale pe fakasesele. Na’á ne ki’i ‘ohovale ‘i he’ene vakai ‘oku toko tolu pe ‘a e kau le’o ke nau tokanga ‘i ha kau pōpula ‘e toko teau. Na’á ne pehē ange ki he taha ‘o e kau le’ó, “Oku ‘ikai te ke manavasi’i na’a fakatahataha ‘a e kau pōpulá, ‘o ‘ohofi kimoutolu pea nau hola?” Na’e pehē ‘e he le’ó, “Oku ‘ikai ‘aupito ke ala fakatahataha ha kau fakasesele.” Ko e ‘ahó ni, ‘oku tau vakai ai ki he taha ‘o e ngaahi vaivai’anga ‘oku tau fekuki mo ia he lotofale ‘o e Siasí, ko e fakafa’afa’ahí. Ko e kamata’anga ‘eni ‘o e tohi ‘a Paula ki Kolinitó, pea ‘oku ‘ikai ke ne toe fa’a tatali. Ko e veesi 1-9, ko e talateu ia ‘o e Tohi Kolinitó, pea hoko leva ki he Ki’i Amá, ko e ‘uluaki fekau ia ‘o e tohi ‘a Paula ki he kakai ‘i Kolinitó, ‘o ne lea hangatonu ki he palopalema ‘oku mo’ua ai ‘a e kāingalotú ni pea kuo a’u foki ‘a e ni’ihi ki he fetu’usí. Tā ne kamata pē Siasí ia mo e ‘asi e fakafa’afa’ahí. Ko Kolinitó, ko e taha ‘o e ngaahi kolo tālāá ‘o e kuonga ko iá. Koe’uhi ko e fefiohi ‘a e matakali kehekehé pea mo e tui kehekehé, na’e fakanatula pē ‘a e tupu ‘a e fe’au’auhi. Fe’auhi ‘a e kau mesaianiti ki he tupu lahi tahá, kae fe’auhi e ngaahi tui ke fakamahino ko e ‘otua fē ‘oku mafai lahi taha mo mo’oni tahá. Ko e sōsaieti eni na’e tu’u ai ‘a e Siasí ‘o Kolinitó kae feinga ‘a Paula ke fakamahino ki Kolinito ko Sīsū Kalaisí ‘a e makatu’unga ‘o ‘enua hoko ko e tahá, neongo ‘a ‘enua tokehekehé. Ko kitautolu tofū pē ‘eni ‘i hotau kuongá ni. ‘Oku tau fe’au’auhi ‘ilo, mafai, ivi faka-pa’anga, hisitolia, pea a’u pe ki he ngaahi me’a ia ‘oku ‘ikai ke kau he lau, ‘oku tau fe’au’auhi ai. Na’e ‘eke ange ‘e he tangata ki he faiake teolosia pe ko e hā ‘oku lahi ai ‘a e tokehekehe ‘i he lotu faka-Kalisitiané? Ko e tali ‘a e faia’akó, “ko e ‘i ai pe ha kakai, ‘e ‘i ai ‘a e tokehekehe, he ‘oku kehekehe ‘a e fakakaukau mo e loto ‘o e tangata.” Ka ‘oku ‘ikai ko e kehekehe ‘a e tangatá ‘oku laú, ka ko e Kōsipeli ‘o Sīsū Kalaisí ‘okú ne fakatahataha ‘i ‘a e Siasí faka-Kalisitiané. Neongo ‘oku lahi ‘a e ngaahi me’a ‘oku ‘ikai ke tau loto taha ai mo hotau kaungā fonongá, pea kehekehe ‘a ‘etau sio ki he ngaahi tokāteline mo e ngaahi tui fakafo’ituitui. Ka ‘oku kei hiliō pe ‘a e tefito ‘i mo’oni ‘okú ne ha’iha ‘i ‘a e lotu faka-

Kalisitiané: Ko Sīsū Kalaisi ko hotau fakamo'uí. Pea neongo ai 'a 'etau tokehekehé, 'o hangē pe ko e kāinga 'i Kolinitó, ka ko e ivi 'o e Pekia mo e Toetu'u 'a Kalaisi 'oku tau malava ai 'o li'aki 'a e fakafa'afa'ahí, ka tau tauhi mā'oni'oni ki hotau 'Otuá, pea te tau 'ilo ai 'a e me'a totonu ke tau fai ki hotau kaungā'api ke tau taha aí. 'Oua te tau hoko ko e fakasesele, ka tau hoko ko e kau muimui 'o Kalaisi, 'o tau malava 'o li'aki hotau kitá, ka tau pipiki ki he ivi 'o e Pekia mo e Toetu'u 'a Kalaisi.

‘Ānau, Lotu mo e ‘Aukai: 'Oku ou kole fakamolemole 'i he 'eku hange ha vale 'a 'eku vilitaki ke fai hoku loto 'o fakafa'afa'ahi 'i ho Siasí mo e nofo 'a kainga. 'Emeni.

Tu'apulelulu, Sānuali 22: Lau Folofola– Matiu 4: 12-23.

Ki'i Ama: Matiu 4: 13-16, “Peá ne hiki mei Nāsaleti 'o ne 'alu 'o nofo 'i Kāpaneume, 'a ia 'oku 'i he matātahí, 'i he ngata'anga 'o Sepulone mo Nafitalái koe'uhi ke fakamo'oni ki he me'a na'e lea'aki 'e he palōfita ko 'Aiseá, 'o pehē, 'He fonua 'o Sepuloné, He fonua 'o Nafitalái, He potu hanga ki tahi, 'A Tu'a Soatani, 'A Kāleli 'o Senitailé; Ko e kakai nofo he po'ulí Na'á nau mamata ki ha maama lahi; Pea ko e nofo he fonua tonu mo e malu 'o Maté Na'e hopo ha maama kiate kinautolu.”

Pou 'Ao: Kuo tau toki situ'a mai mei he Fa'ahita'u 'o e Kilisimasí pea ko e taha 'o e ngaahi me'a na'á ne tohoaki'i 'etau tokangá ko e ngaahi maama hotau 'apí, 'api-Siasí, ngaahi hala pule'angá, ko e ngaahi faka'ilonga tokua 'o e Fa'ahita'ú. 'Oku mālie 'a e talanoa 'a Matiu 'i he lēsoni 'o e 'ahó ni ki he maamá. Na'e 'ikai ke fakahuafa 'e Matiu a Sīsū, ko e “Maama 'o Māmani” 'o hangē ko ia na'e fai 'e Sione 'i he 'ene Kōsipelí. Kae tuhu 'a Matiu ki he palōfisai na'e fai 'e 'Aiseá, 'o mahino 'i he 'ene fakahoko talá, ko e hiki 'a Sīsū mei Nāsaleti 'o foki ki Kalelí, ko hono fofoa 'i ia 'a e hoko mai 'a e Maamá, ke fakamahino “Ko e kakai nofo he po'ulí, na'á nau mamata ki ha maama lahi, pea kuo hopo ha maama kiate kinautolu.” Pea mahino ko e uho 'o e maama ko iá, ko e tō'onga mo'ui, ngāue mo e misiona 'a Sīsū. He kuo 'ai kakano 'a e Maamá 'ia Sīsū, pea ko hono kau muimui 'oku nau fatongia'aki 'a hono fakahoko 'a 'ene Maamá ki māmani. 'I he malanga 'i he Mo'ungá, na'e fakahinohino ai 'e Sīsū, “Ko kimoutolú ko e maama 'o māmani ... pehē foki ke ulu atu ho'omou maamá ke hā ki he kakai ke nau mamata ki ho'omou ngaahi ngāue lelei, pea fakamālō'ia 'a ho'omou Tamai 'oku 'i Hēvani.” 'Oku 'i ai 'a e talanoa maheni kuo tau fa'a fonongo pe ai ka 'e toe 'ai atu. Na'a 'i ai e motu'a ne fie sio ia ki he kehekehe 'o Heli mo Hēvani. Tokua ne 'ave 'e he 'Otuá 'o fakasio he matapa pe 'e ua. Ko hono 'uluaki matapā na'á ne sio atu ki he fu'u kulo kuo fonu 'i he fu'u supu, 'oku tānaki ai 'a e me'a lelei taha pea 'alaha 'a 'ene ifō, he kuo lele hake 'a e 'uakai 'i he tangata ko 'eni. Kae vakai atu 'a e tangata ki he kakai 'oku nau haha'o 'i he tēpilé, 'oku nau mata mamahi mo faka'ausino ki he mate, he 'oku 'ikai ke nau lava 'o a'u ki he fu'u kuló. 'Oku takitaha ha 'i 'a e fu'u sepuni loloa ki hono nimá, pea 'ikai ai ke malava ke nau a'u ki loto ki he kuló. Ko e 'imisi fakaloloma mo fakamamahi, he ko e fiekaia ta'engata. Ko heli ia. Kae fakaava hake 'e he tangatá 'a e matapā hokó 'o fakasio atu ki lotó, 'oku 'ikai ke toe kehe mei he loki 'e tahá. Ko e kakai 'oku nau haha'o 'i he fu'u kulo lahi tatau pe, pea 'oku ha'i pe 'a e sepuni lōloa tatau 'i ho nau nimá. Ko hono faikehekehé pē he 'oku fiefia, kata mo sino mo mo'ui lelei 'a e kakai 'oku nau haha'ó. Mo'utafu'ua 'a e tangatá 'o ne 'eke ange ki he 'Otuá, pe ko e hā 'oku kehe ai? “Oku taha pe 'a e foungá. Ko e fakapulipulí ko 'enau fafanga honau kaungā fonongá.” Ko Hēvani ia. Tauange ke tau ma'u pe 'a Hēvani 'i māmani, he ko e Maamá - 'a e “Kumi hakili kia Sihova 'o fai angamálú, faka'aki'akimui, pea tui pikitai,” - ko 'etau fe-fafanga'aki 'a hotau kaungā fonongá.

‘Ānau, Lotu mo e ‘Aukai: Sīsū ko e Maama Lahi, 'oku ou kole atu ke ke tokoni'i au ke u hoko ko e Maama ki hoku kaungā pilikimí. 'Emeni

Falaite, Sānuali 23: Lau Folofola – Matiu 4: 18-23.

Ki'i Ama: Matiu 4: 19-20, “Pea pehē 'e ia kiate kinaua, 'Mo omi 'o muimui 'iate au, pea te u ngaohi kimoua ko e ongo toutai tangata.' Peá na li'aki leva hona kupengá, 'o na muimui kiate ia.”

Pou 'Ao: Ko e koloa 'o e 'ahó ni ko 'etau 'otu mu'a 'i hono fakamatala'i 'e Matiu 'a e kamata'anga 'o e ngāue 'a Sīsū 'i Kapaneumé'aki 'ene uí 'a 'ene kau akó. Ko e taha foki 'eni 'o e talanoa 'iloa taha he Fuakava Fo'ou pea 'oku maheni mo e taha kotoa pē, pea na'á mo e longa'i fānaú 'oku nau 'ilo ki ai. Kuo tau a'u mai 'eni ki he 2026, pea 'oku kei 'aonga pe 'a e ui na'e fai 'e Sīsū he kamata'anga 'o 'ene misiona ki māmani kiate kitautolu he 'ahó ni. Neongo ko e talanoa motu'a, ka ko e talanoa manakoa mo 'ofeina, pea huluatu 'a hono ngaahi akonaki hangatonu ma'atautolu he hiki fononga 'oku tau faí. 'Oku mahino 'a e tūkunga 'o e talanoá 'i hono tali ta'e toe fēhu'ia 'e he toko fā ko ení 'a e Uí 'a Sīsū. Pea hangē 'oku toe mahino makehe ange 'a e ivi mo e mafai 'o Sīsū 'i he 'ene malava ke ne ue'i 'a Pita, 'Anitelu, Semisi mo Sione, ke li'aki kotoa honau ngaahi fāmili, ngāue na'á nau

‘ofa ai mo e ma’u’anga ‘o ‘enau mo’u’i, ka nau tali e Ui ‘a e tangata na’e ‘ikai ke nau maheni, “Muimui mai.” Ko e ‘Io mo e muimui na’a nau fai, ‘oku talanoa pea kalanga mai ‘a e fu’u kau fakamo’oni tokolahi, pea lauta ‘i he hisitolia ‘o e Lotú, ‘i he ta’u ‘eni ‘e uafe tupu, ko ‘enau fakamo’oni ki he fu’u ivi ko iá. Hangē ha ki’i fo’i maka na’e li ki ha vai, pea ‘alu atu hono kaupeaú ‘o hokohoko ki tu’a atu, pea kuo te’eki pe ke ngata. Pea fakafeta’i he kuo a’u mai ‘a hono kaupeaú kiate koe mo au, ‘o fou mai ‘i hotau papitaiso ki he Siasi Tapu mo taha pē, ‘o hangē ko ia ne tau fakamanatua ‘i he Sāpate ua ‘o e mahinā ni. ‘Oku kei fai ‘a e ui ‘a e ‘Eikí, ke tau “muimui mai,” ke tau hoko ko e kau “toutai tangata.” ‘Oua te tau pepe’e ‘i hono ui kitautolu ko e kau “toutai tangatá,” pe te tau taku ko e ngafa pe ia ‘o e kau Faifekaú ka tau fakafeta’i ‘i hotau Papitaisó, he ko hono fakatāpui ia kitautolu ‘o tatau mo Sīsū ki he ngāue na’e ‘uhinga ai ‘ene hifo ‘i hotau fa’ahingá, ko hotau ‘Imanuelá. Pea mo iá, ‘oku faka’ilonga’i ‘e hotau Papitaisó ‘a e kamata’anga ‘o ‘etau fetauhi’aki mā’oni’oni ki he ‘Otuá mo e kaungā’apí ‘o fou ‘i hono talaki ‘o hono Ongoongolelei. Tau fakafeta’i he ‘oku kei ngāue pe ‘a e kaupeau na’e fai ‘aki hono fakatāpui ‘o e kau Akó ki hono ‘ave ‘o hono Ongoongolelei ‘i hotau kuongá ni. Ko e tala fakapalōfisai ia na’e fai ‘e ‘Aisea 52: 7, “Hono ‘ikai faka’ofa’ofa’i he ngaahi mo’unga si’i va’e ‘o e tala ongoongolelei.” Ko hotau fatongiá ia ko hono ‘ave ‘a e Ongoongolelei ‘o Kalaisi kiate kinautolu ‘oku te’eki ke nau ‘inasi ‘i he kelesi ope ko iá. ‘Oku tau fa’a fakakaukau tokua ko hono ‘ave ‘o e Ongoongolelei ‘oku “hanga ki tu’a,” ka ‘e mahu’inga pe ke tau kamata ‘i loto. Kamata pe ‘i hotau lotofale faka-fāmili, Siasi, ngāue’angá, kāingá mo e maheni. Tuku ke kei ngāue ‘a e kaupeau ‘o e Ongoongolelei ‘i ho’o mo’u’i, pea ke hokohoko seini ‘o fou ‘i ha ki’i ngāue lelei te ke fai, pea me’a ngāue’aki ‘e he ‘Otuá, ke talaki ‘aki ‘a ‘ene Ongoongolelei.

‘Ānau, Lotu mo e ‘Aukai: ‘E Sīsū kuó u tukupā he ta’u fo’ou ni keu muimui atu, faingofua pe faingata’a te te ‘ahi’ahi, hala tau he mate pe mo’ui, ka ke ka ‘i ai, te u ‘alu ai, ‘Emeni.

Tokonaki, Sānuali 24: Lau Folofola – Saame 27: 1, 4-9.

Ki’i Ama: Saame 27: 4, “Kuó u kole meia Sihova ha me’a pē taha, Ko ia pē te u kumi ki ai; Ke u nofo ‘i he fale ‘o Sihová ‘I he ‘aho kotoa ‘o ‘eku mo’u’i, Ke siofi ‘a e faka’ofa’ofa ‘o e ‘Eikí, Mo fakalaulauloto ‘i hono palasi.”

Pou ‘Ao: ‘Oku tau faka’osi ‘a e lau Folofola ‘o e uiké ni ‘a e Saame ne tau kamata’aki. ‘Oku hanga ‘e hotau Ki’i Ama ‘o tala fakapatonu mai ‘a e “me’a pe taha” ‘oku kumi ki ai ‘a e fatu Saamé, pea ko ia ‘a e me’a ‘oku mahu’inga’ia taha ai he mo’ui. ‘Oku fe’unga ‘eni mo e kuonga ‘oku tau fononga ai. ‘Oku hulu atu hono ngaahi me’a fakatupu fifili mo tailiili ‘o faingata’a ai ke tau fili e me’a ‘oku mahu’inga ‘aupito. ‘Oku ‘i ai ‘a e faka’ofa’ofa makehe ‘o e fonuá ‘i he fa’ahita’u ‘o e faka-tō-lau (*Autumn*) ‘a ia ‘oku ‘inasi ai ‘a e ngaahi vahe fonua ‘oku ‘ilonga ai ‘a e feliuliaki ‘o e fa’ahita’ú. ‘Oku lanu kehekehe ‘a e lau ‘o e ‘akaú, pea ‘asi e fa’ahinga ma’a fakanatula ‘oku vale hotau ngutu ke fakamatala’i pea ‘ikai malava ‘e hotau ‘atamai ke makupusi. Ko e fakamatala faingofua tahá, ko e faka’ofa’ofa pea hangē ‘oku fa’a ‘avea hotau lotó he faka’ofa’ofa ko ia ‘o natulá. Ko e ako ‘oku fai mai he Saame ‘o e ‘ahó ni, ko e pau ke tau sio ki kōo atu ia he faka’ofa’ofa, ki he tufunga na’a ne fai e fakatupu ‘o e faka’ofa’ofa ko iá. ‘E tonu leva ‘a e lau ‘a e Folofolá, ke tau ‘Fuofua kumi ki he ‘Otuá mo ‘ene mā’oni’oni, kae toki tānaki kotoa atu e toenga ‘o e ngaahi me’a kiate koe.’ Na’e fa’a fakamanatu ma’u pe kiate kinautolu ako he Seminalio (*Seminary*) ‘e he taha ‘o ‘emau faiaiko ‘a e hulu mo e lahi ‘o e ‘Otua ‘okú ne ‘aofia ‘a māmani kotoa. ‘Oku hulu pea lahi foki e faka’uhinga pea ‘oku faka’ai’ai ke te fifili ki he Folofolá mo ako’i ke te lava ‘o faka’uhinga’i ‘a e me’a ‘okú te sio mo a’usia. Kae fakamanatu ma’u mai pe ‘e he Fefine Palofesa ko eni, ke sio takai ki he mo’ungá mo e funga ‘o e fonuá; hū he po’uli ‘o sio ki he fetu’ú mo e mahinā, sio ki he mafao atu ki he ngaahi pupunga fetu’ú. ‘Oku mahino ‘oku ‘i ai ‘a e taha ia ‘oku ne ‘omi e ngaahi me’a ni ketau ‘inasi ai. Fakamo’oni e lau ‘a Molitoni he’ene Himi 639: 1, “Ko e ‘Otua ko e Fauniteni ‘o e lelei kotoa pe, Hokohoko ‘a e foaki ki he me’a mo’ui é, Lave ai pe kitautolu Ko e kainanga ‘o e fonua, Ko māmani ‘oku fonu ‘I he ‘ofa ‘a e ‘Otua.” Ko e mo’ui ia ‘a e taha ‘oku nofo ‘i he fale ‘o Sihová ‘i he ‘aho kotoa pea kuó ne siofia ‘a e faka’ofa’ofa ‘o e ‘Eikí, pea kuo lata ia ai. Pea ko e hā pe me’a ‘e sio ia ki ai, ‘oku kei a’u pe ‘a ‘ene sio ki he faka’ofa’ofa ‘o e ‘Eikí. Ko e fehu’i: “Ko e hā ‘a e me’a ‘e taha ‘okú tau kumi ki ai?” ‘Oku ‘ikai mo ha toe me’a ‘e mahu’inga ange ka ko ‘etau kumi ke ma’u ‘a e ‘Otuá, he’ilo na’a tau a’usia ai ‘a e me’a na’e talaloto ki ai ‘a Toketa Molitoni he’ene Himi 565: 3, “Sīsū é, ko koe pe Si’eku mata’ikoloa, ‘ikai ha’aku sio kehe; Ka ma’u Koé, ma’u kotoa, ‘Ā, ‘e fēfē ha’aku lava, Ke ma’u Koe é ma’aku? Fai totonu ho Huafa, Ka ko Fonuhia pe au.”

‘Ānau, Lotu mo e ‘Aukai: Fakafeta’i ‘Eiki he kuo te’eki hā, ‘a e me’a te tau a’usia. Kae lahi ‘a e lelei ‘oku tau ‘ilo heni, ‘O ma’u ha kongá si’i ‘o hono ‘imisi. ‘Emeni.

Sāpate, Sānuali 25: *Sāpate 3 Hili e ‘Epifanī. (Lanumata).*

Lēsoni: ‘Aisea 9:1-4; Saame 27:1, 4-9; 1 Kolinito 1:10-18; Matiu 4:12-23.

Mōnite, Sānuāli 26: Lau Folofola – Maika 6: 1-5.

Ki'i Ama: Maika 6: 1-2, “FANONGO mu'a 'a e me'a 'oku tala 'e Sihová: Tu'u, hopo 'i he 'ao 'o e ngaahi mo'ungá, peá ke fanongo 'a e ngaahi mā'olungá ki ho le'ó, 'a e ngaahi mo'ungá, mou fanongo ki he talatalaaki 'a Sihová; 'io, fanongo 'a e ngaahi tu'unga ma'uma'uluta 'o māmani: he 'oku ai ha hopo 'a Sihova mo hono kakaí, 'io, 'oku ai 'ene fakakikihi mo 'Isilelí.”

Pou 'Ao: 'Oku uki kitautolu 'e he Siate Folau 'o e mahiná, “Ko e Kamata'angá: Kumi hakili kia Sihova 'aki 'a e Anga malú, Faka'aki'akimui pea mo e Tui Pikitai.” 'Oku mahino mei hotau Lēsoni kuo maumau 'a e fetauhi'aki he vā 'o Sihova mo hono kakaí. Ko e 'ahó ni 'oku tau fanongo he hopo he vā 'o e 'Otuá mo 'Isileli. 'Oku fakalau mai 'e he ngaahi vahe ki mu'a 'o e tohi 'a Maiká 'a 'enau ngaahi hiá, tautautefito ki hono pā'usi' 'a e ivi mo e mafai 'o e kakaí, 'o fou 'i hono kaká'i kinautolu 'aki 'a e ngaahi founa ta'e fakalao. Ko e fehu' 'a e Talatalaaki, *Ko e hā ha me'a kuó u fai kiate koe? 'Io, ko e hā 'a e me'a kuó u fakakina 'aki koe?* Ko e hopó ni na'e fai he mo'unga mo e funga fonuá. Ko e fiema'ú, ke fai 'a e tali, ke ongo'i 'e he mo'ungá, he kuo laui to'utangata 'a 'ene tu'u 'o fakamo'oni ki he ngaahi ngāue fakaofo na'e fai 'e Sihová. Ka 'oku 'ikai ke fa'a tatali 'a e Talatalaaki, peá ne toe tali pē 'e Ia 'ene fehu'í, ke fakamanatu ki 'Isilelí, ko Ia na'á ne fakatau'atina'i kinautolu mei 'Isipité, pea ko Ia ai pē na'á ne fakahaofi kinautolu mei honau ngaahi filí. Kae fakapō, he kuo fai 'e 'Isileli 'a e tefito 'i kovi na'e fakahaofi mei ai kinautolu 'e he 'Otuá; kuo nau tafoki 'o fakahaua si'i kau li'ekiná mo e kau ma'ulalo he nofó. Kuo fakalongolongo 'a e Taukapó, he kuo 'ikai ke 'i ai ha'anau me'i tonuhia. Ko e 'ahó ni, 'oku tau kau mo kitautolu 'i he hopo mo e 'Otuá. 'Oku tau mo'ua kotoa pē 'i he ngaahi hia 'o e kuonga 'oku tau fononga aí. Mo'oni 'oku tau mo'ui 'i he ngaahi sosaieti 'oku tupu 'āfa'afa ai 'a e ta'efakalao, pea 'oku afuhia kotoa ai pe kitautolu 'e he ngaahi tō'onga mo'ui angahala na'e mo'ua ai 'a 'Isilelí 'i he'enau tāmoloki 'anautolu na'e si'i ange 'iate kinautolú. Ko 'etau tali ki he ngaahi fehu'í ni, 'e fai fakafō'ituitui pē 'i he totonu mo e ma'a, telia na'á tau fakakaukau kuo tau hao mei he fakahauá, koe'uhí ko e kau masiva mo 'auhē mai kitautolu ki he fonuá ni. 'Oku mālīe 'a e founa 'a e angahala, 'i he'ene fa'a tolotolo mai ke fakatonua 'a e fanga ki'i fai hala 'oku tau fai, 'aki 'a e 'uhinga tokua, ko e kau masiva pea 'oku tau fai pē me'a 'a e masiva. 'Oku faka-faingofua' 'i he faka'uhinga peheni 'a e ni'ihi ke nau siokita 'o fakalahilahi honau 'inasí kae fakasi'isi'i 'anautolu 'oku unga ngāue kiate kinautolú. Ko 'ene fakaloloma tahá, he 'okú ne fakafaingofua' i ke tau sio kehe mei he kakai 'oku masiva ange 'iate kitautolú, 'o tau fakakaukau 'oku 'ikai ke 'i ai hatau ki'i kaunga 'e taha ke tokoni, he ko honau fo'ui pē 'enau a'u ki he tu'unga 'oku nau 'i aí. Ko e folofola 'eni ma'atautolu hotau fonua háu ni. 'Oku mahino 'a e fekau'aki 'a hotau kau takí mo 'Isileli 'o e 'ahó ni, ka 'oku tau fakalongo hono fakahaua 'o e kau Palesitainé honau fonua kaungā'apí. Tau lau pe Folofolá ni mo fakakaukau ki he'ene fe'unga mo hotau 'ahó, hotau fonuá mo ia 'oku lolotonga hoko 'i 'Isilelí. Tau tokanga ki he ola 'o e hopo 'oku fai. Tauange ke 'oua te tau fakatonua 'a e fanga ki'i mokimoki' me'a 'oku tau fa'a mo'ua aí, he 'oku kei tu'u 'a e mo'ungá pea mo e funga 'o e fonuá ke fakamo'oni ki he lelei kuo tufa 'e Sihova ke tau 'inasi aí. Ko e tuha 'o e tufa ko iá, ko 'etau foki 'o tauhi hotau vā ki he 'Otua mo e kaunga'api ke mā'oni'oni.

‘Ānau, Lotu mo e ‘Aukai: ‘E Sīsu ko e taukei 'i he toafā ni, ‘E faka'ilo 'a e lelei ke u laka atu ai. ‘Emeni.

Tūsīte, Sānuāli 27: Lau Folofola – Maika 6: 6-8.

Ki'i Ama: Maika 6: 8, “Kuó ne fakahā kiate koe, tangata, 'A e me'a 'oku lelei; 'Io, ko e hā 'a e me'a 'oku 'eke 'e Sihova kiate koe? Ka ko e fai fakalaó, Mo e manako ki he meesí, Peá ke taka angavaivai 'i ho'o feangai mo ho 'Otuá.”

Pou 'Ao: 'Oku kei hoko atu pē 'a e hopo ne tau vakai ki ai 'aneafi. Faifai kuo tali 'e he faka'iloá 'a e ngaahi fehu' 'i 'a e Talatalaaki 'i he vahe 6 mo e 7 'o e lēsoni 'o e 'ahó ni, 'o ne 'ekea pe ko e hā 'a e founa te nau fai? Mahalo pē na'e 'i ai ha ki'i me'i mo'oni 'a 'enau fie'iló 'o hangē ko ia 'oku hā 'i he'enau ngaahi fehu'í, ka ko e natula 'o e tala na'e fai 'e Maiká, 'oku ki'i meimei ofi ange 'enau fakafehu' 'i 'i he me'a 'oku tau lau ko e fakaloea, pe 'i he lea Tongá, ko e “fie ngutu 'a fei'umu 'ota.” Ko e mātū'aki tuli tonuhia pea mo e tali 'a e kakai mata fefeka kuo nau hoko ko e kau fakahaua: *'Oku ou fai 'a 'eku feilaulau mōifua. Me'á ni 'oku 'ikai ke fe'unga ia? Teu foaki koā mo e fua tapu 'a hoku manavá?* Mahino 'auptio ko e mātū'a tauhi lotu 'eni he 'oku te'eki ke a'u atu 'a e tukuaki' 'i 'a Maiká 'oku nau fakahaua 'a e kau ma'ulaló mo e masivá, kuo nau fakamu'omu'a mai 'a 'enau ngāue 'oku fai 'i he lotú. Ko e fakakaukau tokua kapau 'oku nau fai 'a e ngāue 'o e lotú, pea 'oku hanga 'e he ngāue ko iá 'o fakatonuhia' 'i 'a e ngāue pango 'oku nau fai 'i hono pā'usi' 'i 'a e kakaí. Ko e fa'ahinga kakai 'oku nau pāte' 'i 'i hono fakalokiloki 'enau mo'ui 'o loki kehe 'a e ngāue 'oku fai he Sāpaté pea mo e ngāue 'oku fai 'i he lotú, pea loki kehe leva 'a e ngāue 'oku fai 'i he Mōnité mo e ngaahi 'aho kehé, he ko e ngāue ia ke ma'u ai ha seniti ke fai 'aki 'a e ngaahi fatongia kehekehe ki he Siasí, sosaietí mo e fāmilí. Ko e kuonga mohu kavenga 'eni, pea 'oku tau fua 'a e

mafatukituki faka 'ekonomika' o e ngaahi kavenga ko ia. Ko e tokolahi 'iate kitautolu 'oku tau nofo 'i he ngaahi fonua muli kuo tau kumi fonua fo'ou ki ai. Ko hono nāunau ko e femolimoli 'i 'a e ki 'i ivi fakaseni' pea 'oku lahilahi ma'u pē ki he fusimo'omó. 'Oku tau tulituli ke fua 'a e ngafa kotoa pē, kae mahulu atu 'a 'etau fakapapau' 'oku lato 'a e ngafa 'o e lotú. Me'apango 'oku fa'a mo'ua 'a e ni'ihí 'i he fa'ahinga fakakaukau na'e mo'ua ai 'a kinautolu na'á nau hopo mo Sihova 'ia Maiká. Taimi lahi, 'oku 'ikai ke fai ia ko ha kākā, ka 'oku fa'a hoko 'a e feinga ke fakakakato 'a e ngafa 'o e lotú, 'i he taimi 'oku maha ai 'a e mo'uí ko e me'a ke ne fakatupu ai ha kākā mo e fai halá. 'I ha ngaahi taimi pehē, tuku ke tau toe fanongo tu'o ua ki he fakamanatu 'oku fai mai 'e he Palōfitá, he neongo na'e fai ia 'i hono taimi, ka 'oku kei 'aonga tatau pe kiate kitautolu he 'ahó ni, mo kinautolu 'aneafi. Tauange ke tau fakamahu'inga' 'i 'a e me'a 'oku mahu'inga'ia ai 'a Sihova, 'a ia 'okú ne 'eké – *"ko e fai fakalaó, mo e manako ki he meesi, pea ke taka angavaivai 'i ho' o feangai mo ho' o 'Otuá."*

‘Ānau, Lotu mo e ‘Aukai: Tokoni mai Sīsū keu manako ai pē ki he fai fakalaó pea mo e meesi peá u taka angavaivai 'i he'eku fakafeangai kiate koe. 'Emeni.

Pulelulu, Sānuali 28: Lau Folofola – Saame 15.

Ki'i Ama: Saame 15: 1, “E, Sihova, ko hai 'e 'āunofa 'i he tēniti 'o'ou? Ko hai 'e ma'u nofo'anga 'i ho mo'unga tapu?”

Pou 'Ao: Ko e 'ahó ni 'oku tau kei muimui 'i 'a e laumālie 'o e fehu' i na'e 'eke 'e Maika 'i he lēsoni 'o e kamata'anga 'o e uiké ni. 'Oku hanga 'a e fehu' i kia Sihova, ke 'ekea pe ko e fa'ahinga kakai fēfē 'oku nau monū'ia ke ma'u nofo'anga 'i hono fale tapú. 'Oku mahino mei he tali 'oku hiki 'e he fa'u Saamé, ko e fa'ahinga kakai 'oku nau manako ki he fai fakalaó. 'Oku 'ikai ke kau 'i he lau ha ni'ihí 'oku nau pōto' i 'i he fai feilaulaú pe te nau pāte' i 'i hono tauhi 'a e ngaahi ouau mo e tu'utu'uni tapu 'o e lotú. 'Oku fakalau 'e he fatu Saamé 'a e fa'ahinga ngāue 'oku kakano 'aki 'a e totonú mo e fai fakalaó: mo'ui haohaoa, lea totonu, poto he fe'iloakí, sítu'a mei he mo'ui faka-mousa'á, faitotonu 'o tatau ai pē, pe ko e hā e tūkunga 'oku 'i ai e mo'ui, tautautefito ki he ngaahi me'a felāve' i mo e pa'angá. Ko e fua 'eni 'o e mo'ui 'a e tokotaha 'oku kanoloto 'aki 'ene mo'ui 'a e faitotonú mo e fai fakalaó. Pea fakamuimānoa 'aki 'e he fa'u Saamé 'a hono faka'ilo mai ko e ola 'o e fa'ahinga mo'ui ko 'eni, ko 'ene tu'uma'u 'o 'ikai māuea. 'Io, 'oku pauni mamafa 'aupito 'a e fai lelei, pea ka tātānaki 'a e lelei 'o fa' o 'i ha mo'ui, pea 'e 'ikai fa'a ue' i 'a e mo'ui ko iá, he ko e mo'ui ia kuo aka 'i he ngaahi lelei fakalangí. Ko hono fakapulipulí he 'oku fanau' i 'e he lelei 'a e lelei 'o tātānaki ai pē ki he lelei 'oku 'osi toka pē 'i he mo'ui. Pea ne'ine' i 'ikai ke ala "ue' i ha taha pehē 'o ta'engata," he ko e taha pehē 'oku 'osi nofo ia 'i he tēniti 'o Sihová, lolotonga pē 'a 'ene kei mo'ui, pea 'e hokohoko ai pē 'a 'ene nofó 'o ta'engata. 'E kehe 'aupito ia mei he mo'ui 'a e taha faka'otuamaté, he 'oku hangē ia ha kafukafu 'oku vilingia 'i he matangí, 'o fakatatau ki he talaloto 'a e toko taha na'á ne fatu 'a e 'uluaki Saamé. Ko e mo'ui 'a e faka'otuamaté, 'oku ma'ama'a pē mo malele noa holo pē 'o iku ai pē ki he 'auha mo e ka'anga he 'oku 'ikai ke fa' o ai ha lelei 'e taha, pea ko e "nge'esi mo'ui pē." Tauange ke tau kau fakataha pē mo e Kaveinga 'o e mahiná, "Ko e Kamata'angá: Kumi hakili kia Sihova 'aki 'a e Anga malú, Faka'aki'akimui pea mo e Tui Pikitai." Ko e kamata mo Sihová ko e fai he anga malú, faka'aki'akimui pea Tui pikitai ki ai neongo ai pē, pe ko e hā e ta'au 'o e hala fonongá. 'I he'ene pehē, te tau vilitaki ke kau 'i he 'āunofa 'i he tēniti 'o Sihová. Ko e nāunau 'o e ma'u nofo'anga 'i hono Fale Tapú, ko e tuku 'a e mo'ui anga malú ke aka 'i he'etau mo'ui, pea 'e fua lelei ia ko e mo'ui faka'aki'akimui, mo e Tui Pikitai, pea mo e ngaahi lelei kotoa pē kuo fakalau 'e he fatu Saamé. 'Io, pea 'e 'ikai ke 'i ai ha taha te ne ala ue' i kitautolu neongo e feliuliuaki 'o e halá, he 'oku tau kamata heni mo 'ene 'ofá, ka tau toki ma'u ki langi 'a hono toé.

‘Ānau, Lotu mo e ‘Aukai: 'Amusia 'a e manupuna 'I ho Faletapú na, 'Enau puna fiefia Ofi ki ho 'olitá, 'E keu le'o matapā 'i ho ngaahi loto'ā! Kehe pe ke u ofi atu Hoku La'āá mo Fakaū. 'Emeni.

Tu'apulelulu, Sānuali 29: Lau Folofola – 1 Kolinito 1: 18-31.

Ki'i Ama: 1 Kolinito 1: 18, “He ko e tokāteline 'o e Kolosí ko e me'a ngali vale ia ki he kakai 'oku fakatau ki malá; ka ki he kakai 'oku fakatau ki he mo'uí, hangē ko kitauá, ko e ivi ia 'o e 'Otuá.”

Pou 'Ao: Kuo tākiekina kitautolu 'e Maika ki he nāunau 'o e fai totonú pea mo e fai fakalaó 'i he uike ko 'eni. Ko e 'ahó ni 'oku tau a'u mai ki he kanoloto 'o e mo'ui totonu mo fakalaó 'i hono hiki 'e Paulá: ko e teolosia 'o e kolosí. 'Oku mālie 'a hono fatu 'e Paula 'a 'ene tala-'Otuá, 'o taku ko e kolosí ko e me'a ngali vale fakatatau ki hono ngāue'aki 'e he kau Lomá. Pea ne'ine' i hē 'a e kau potó 'o 'ikai ke nau a'u, he 'oku liliu 'e he teolosia 'o e kolosí 'a e mafai 'o māmaní 'o lau ia ko e muna. He ko e mafai (*power*) 'i hono fakatonulea' i 'e he teolosia 'o e kolosí, 'oku 'ikai ko e fakahā'anga 'o ha ivi mo ha mālohi, ka ko e fakamaha 'o e mo'uí, 'o tukuange mo li'aki 'a e mafai mo e ivi 'oku fakalau ai ki mu'a 'a e mo'uí 'i he tānakitu'unga 'a māmaní. Mo'oni 'a e lea 'oku taká, 'e 'ilo

pe 'e he a'u, 'o 'ikai ke hēhētu'u 'o hangē ko e kau poto 'o māmaní, kae pipiki ki he sīpinga na'e tā 'e Sīsū, ko hono tuku 'a 'ene mo'ui ke maha (mole), 'o li'aki 'a hono lotó, kae ikuna 'a 'Ofa mo lelei. 'Oku kei tu'ulāhoko 'a e ikuna ko iá 'o 'ikai ala ue'i 'i he'etau mo'ui 'o kapau te tau muimui ki he sīpinga kuo tofa 'e Sīsū, mo e laui to'utangata kuo nau kaungā ikuna mo Iá. 'Oku mahino 'aupito 'a e tu'u fehanga'angai 'a e poto 'o māmaní mo ia 'o e 'Otuá. Ko e feinga eni 'a Paula ke mahino ki he kāinga Kolinitó mo kitautolu he 'aho ko 'eni, ko kitautolú na'e ngaohi he 'imisi 'o e 'Otuá pea ko hono totonú leva ke tau feinga ke hoko ko e fanga ki'i fakatātā 'o e 'Otuá 'o muimui ki he founga 'oku fakahā'i mai ai Ia 'e he 'Otuá kiate kitautolú. Ko Sīsū Kalaisi 'a e founga ko iá, pea ko e Halá ia, Mo'ui mo e Mo'oní. 'Io ko 'ene founga 'e tu'u mata vaivai ia mo ngalivale he sio 'a māmaní. Ka ko ia 'a e lula fua ki he mo'ui 'atautolu Kalisitiane 'oku tui mo muimui kia Kalaisi. Me'apango ko e taimi lahi kuo fakatonutonu 'etau mo'ui ki he lau 'a māmaní he 'oku le'o lahi pea 'oku hā ngali poto ange ia mo kaukau. Ka ko e ta'u 'eni 'e 2,000 tupu lahi mo e kei tu'u pe 'a e kolosí ko e fu'ufu'unga ivi kiate kinautolu 'oku muimui kia Sīsū Kalaisi. Talu hono tuku falala 'e Sīsū 'ene fekaú ka ko e Ongoongolelei ki he ki'i kau vaipalo tokosi'i, mo e feinga 'a māmaní ke tāmāte'i. Ko e lotu faka-Kalisitiane pe taha 'oku tāmāte'i hono kau muimui kae 'asili 'ene tupú. Tau kau fakataha p mo e Siate Folau 'i he kamata'anga 'o e ta'ú ni, "Ko e Kamata'angá: Kumi hakili kia Sihova 'aki 'a e Anga malú, Faka'aki'akimui pea mo e Tui Pikitai" 'Io, na'e faingofua pe ki he 'Alo 'o e 'Otuá ke pekia ngalivale he Kolosí ma'atautolu angahala, mo 'uli 'i he 'uli ange fau, kehe pe ke fotufotuaki ai 'a 'ene angamalú, faka'aki'akimui, mo e Tui Pikitai, pea mo e loloto 'o 'ene 'ofa'i koe pea mo au.

‘Ānau, Lotu mo e Aukai: Fakafeta'i Sisu ho'o kātēkina 'a e ki'i poto mo e mafai 'o māmaní, peá ke ikuna 'a e kolosí mo fa'itoka, pea ke toetu'u ke talamai kiate au, 'e 'ikai lava 'e ha me'a he 'univeesi ke fakamāvae au mo ho'o 'ofa hulu pehē fau. 'Emeni.

Falaite, Sānuāli 30: Lau Folofola – 1 Kolinito 1: 18-31.

Ki'i Ama: 1 Kolinito 1: 26-29, "Kāinga, vakai na'a ngalo 'iate kimoutolu 'a e anga ho'omou mo'ui 'i he 'aho na'e fili ai kimoutolu tāutahā. Na'e 'ikai ke lau homou tokolahi ko e kau poto. Ko homou ni'ihī pē na'e ma'u lakanga mā'olungá. Pea ko e tokosi'i pē 'iate kimoutolu na'e tupu he ngaahi fāmili 'eiki. Ka na'e fili 'e he 'Otuá ha ngaahi me'a 'i māmaní 'oku 'ikai ke hā ngali potó, ke fakamaa'i 'aki 'a e kau potó. Na'a ne fili ha ngaahi me'a 'i māmaní 'oku hā ngali ngāvaivai, ke fakamaa'i 'aki 'a e kau mālohí. Ko e ngaahi me'a 'oku 'ikai hano 'aonga, pe mahu'ingá, 'i he lau 'a e kakai, pea na'a mo ha ngaahi me'a na'e te'eki ai ke hā 'i māmaní, kuo fili ai 'a e 'Otuá ko hono fakata'e'aonga 'i 'a e ngaahi me'a 'oku mahu'ingá ia ai 'a e kakai. Ko e fai pehē 'a e 'Otuá ke 'oua na'a 'i ai ha me'a 'e lava 'o futa'aki 'e ha taha 'i he'ene fehanga'angai mo iá."

Pou 'Ao: 'Oku kei hoko atu pē 'a e tala-'Otuá 'a Paulá, 'o fakamama'u ki he faikehekehe 'o e poto 'o e tangatá mo fēfiné pea mo e poto ta'emahukulea 'o e 'Otuá. Kuo hake'uta 'a e poto 'o Kalisí 'i Kolinitó peá nau hēhē ia ai pē 'i he 'ilo faka-filósōfia 'o e 'aho ko iá, pea fefusiaki ai 'a e nofó 'i he fakamaau pe ko e 'ilo fē 'oku mā'olungá, mo'oni mo tonu. Viki 'e he tangatá 'a e poto mo e mafai 'o e fakangatangatá, kae hangē ha lilingi ha fu'u vai momoko ki ha afi, 'a e hū mai 'a Paula 'i he uhohonga 'o e fu'u 'afungi ko 'ení, ke fanguna 'a e kakai ke nau 'ā 'o 'ilo 'a e koto launoa 'oku nau pōlepele ai. 'Oku mālie 'a e founga 'a Paulá he taumaiā 'oku toe tuhu ki ha me'a 'oku faingata 'a mo mama'o atú, ka 'oku tuhu tonu pē ki he kāinga Kolinitó, 'o fakamanatu kiate kinautolu honau fakangatangatá 'i he tākaki tu'unga 'a māmaní: 'oku 'ikai ke nau poto, mā'olunga pe konga 'eiki. 'Oku mahino pē na'e 'i ai 'a e ki'i ni'ihī na'e kau 'i he kau mā'olunga 'o e fonuá, ka ko e tokolahi na'e 'ikai hanau ivi pē mafai 'i he nofo 'a e sōsaieti, he ko e kau ha'a me'avale. Ko kinautolu ia na'e fili 'e he 'Otuá 'i he funga pē 'o e "ngali ngāvaivai" ko iá ke fakamaa'i 'aki 'a e kau potó mo e kau mālohí pea ke fakamahino 'oku 'ikai ko e ivi pe ko e poto 'o e tangatá 'oku mafai ki he lelei ka ko e poto 'o e 'Otuá 'oku fou mai 'i he me'a "vaivai" 'o a'usia ai ha lelei. Ko e feinga eni 'a Paula ke nau matanga mei he feke'ike'i mo e fakavahavaha 'a 'o fakatokanga 'i 'a e koto launoa 'o e me'a 'oku nau fēkamaaki ai, he 'oku 'ikai ko e tangata, ka ko e 'Otuá 'oku ne fakapotoa mo fakatonua 'a e tangatá. Ko e tala tatau pē na'e tō mei he fofonga 'o Sīsū: "he ko e me'a 'oku fungani 'i he lau 'a e kakai ko e fakalielia pē ia 'i he vakai 'a e 'Otuá" (Matiu 16:15). Ko e talafungani 'eni ki Kolinitó pea ki he Kalisitiane kotoa pē 'o a'u mai kiate kitautolu 'i he kuongá ni. 'Oku kei mo'oni 'a e fakamā'opo'opo 'a Paulá, 'o fe'unga 'aupito mo e sōsaieti 'o e 'ahó ní. Ko e toko lahi 'iate kitautolu, 'oku tau kau ki he fa'ahinga 'oku taku ko e "kainanga 'o e fonuá" pe ko e "ha'a me'avale," pea mo'oni 'oku tau ongo'i 'a 'etau vaivai mo 'ikai ke 'i ai ha ivi mo ha mafai ke fakakake 'aki 'etau mo'ui, tautatefito 'i he ngaahi fonua muli kuo tau kumi hūfanga ki ai. Pea tau mo'ua pē 'i he fehalaaki tatau na'e mo'ua ai 'a e kau Kolinitó, 'o tau kumi ki ha ni'ihī 'oku ngali lahi honau mafai, poto pe ivi, ke tau fakamalumu ai. Tau vikia 'a e fa'ahinga ko iá, pea a'u pe ki he taimi kuo tu'utu'unia 'e he fa'ahinga "poto" ko iá 'a 'etau mo'ui pea mo e ngāue 'oku tau fai 'i he fāmili mo e lotú. 'Oku tau lolotonga sio ki he ta'au fakapolitikale hotau fonua hau ni, 'okú ne tu'utu'unia 'a e mo'ui 'a e kakai, a'u kiate kinautolu ne nau fili 'o pehē ko e poto e mo e mafai. Kuo hua hotau

ngaahi Siasí, ‘apiakó, ‘api ngāue mo e hala Pule’angá, pea tāpuni mo e ngaahi matapā ‘o e faingamālie folau ai ki ‘Amelika ni, ‘o kau ai ‘a Tonga. Kuo a’u pe ‘a e ngaahi lotofale ‘e ni’ihi ‘o maumau ai ‘i he fefusiaki mo e fakavahavaha ‘a ‘a e ngaahi “poto” mo e mafai mā’olunga ko ‘ení. Ko e ‘ahó ni, ‘oku fakamanatu mai ‘e Paula ‘a e me’a ‘oku fungani ‘aki e mo’ui ‘a e Kalisitiané: ko e ‘Otuá ‘i he kalisitiané ‘oku malava ai ke ne fai mo a’usia ‘a e lelei. Tau tali ‘a e koloa ko iá, ‘o faka’atā ‘etau mo’ui, ko e ngaahi siāá kelekele, ke fa’o ai ‘a e koloa lelei ko iá, ke fakamahino ai ‘oku ‘a e ‘Otuá tokotaha pē ‘a e lāngilangí mo e kolōliá.

‘Ānau, Lotu mo e ‘Aukai: Tokoni mai ‘Eiki ke u nima mo va’e he tauhi ho’o ngaahi fekaú, ke ‘oua to e veiveiua ko e mafai, iví, mo e lāngilangí ‘oku ‘a e ‘Afiona tokotaha pe. ‘Emeni.

Tokonaki, Sānuāli 31: Lau Folofola – Matiu 5: 1-12.

Ki’i Ama: Matiu 5: 3, “Monū’ia ā ka ko kinautolu ‘oku ongo’i masiva honau laumālié; he ‘oku ‘onautolu ‘a e Pule’anga ‘o Hēvaní.”

Pou ‘Ao: ‘Oku puli ma’u pe hotau ‘amuí he ‘ofa ‘a e ‘Otuá. Fakafeta’i kuo tau a’u mai ‘eni ki he ‘aho faka’osi ‘o e mahina ‘uluaki ‘o e ta’u fo’ou, 2026. Ne tau vakai ‘i he uiké ni ki he tu’u mahanga ‘a e tala ‘a e Palōfita ko Maiká pea mo e teolosia ‘o e kolosí. Ko e ‘ahó ni ‘oku fakasino ‘e Mātiu ‘a e tō’onga mo’ui ‘oku muimui ki he teolosia ‘o e kolosí pea mo e mo’ui fakalaó ‘i he lau ‘a Maiká; ko e fakamasivesiva ‘o e laumālié, tali ‘a e ‘inasi ‘o e mamahí, fa’a kātaki; fa’a kumi ki he mā’oni’oni, manava’ofa, loto ma’a, fakatupu melino, pea fua ‘a e kolosí ‘o hoko ko hono māteaki. Ko e ngaahi lea na’e tō mei he fofonga ‘o e ‘Eikí, pea feinga ‘a e kau liliu Folofolá ke fakamahino ‘a hono mahu’ingá ‘o fakahingoa ko e “Ngaahi Monū’iā” (*Beautidutes*), pea ‘oku hoko ai ‘a e ngaahi tala mahu’ingá ni ko e ngaahi me’a pē ‘oku faka’amua mo kakapa ki ai ‘a e lotó, ka ‘oku ‘ikai ke fa’a ala a’usia. ‘Oku kei tu’u ni ‘a e hisitōlia ‘o e Siasí pea mo e lotú ‘i he laulau senituli ke fakamahino ‘oku ‘ikai ko e ngaahi lelei pē ‘eni ‘oku ‘anaua ki ai ‘a e Kalisitiané, ka ko e founa ‘eni mo e tō’onga mo’ui ‘a e tokotaha ‘oku muimui ki he teolosia ‘o e kolosí. Kuo pau ke hoko ‘a e tefito’i ngāue ko ‘eni ‘e 8 ko e kanoloto ‘o e mo’ui ‘a e tokotaha muimui kia Sīsū. Hangē ha fakatoka ‘o ha ngaahi fo’i piliki ke langa ha falé, ‘oku pehē ‘a e tu’u fekau’aki ‘a e tala tāpuaki na’e fai ‘e Sīsuú. ‘I he’ene pehē, ‘oku nau fema’uma’utaki kotoa ki he ‘uluaki Monū’iaá, ‘a ia ‘oku hā ‘i he Ki’i Ama ‘o e ‘ahó ni. ‘I hono fakalea ‘e he Tauluá, “Ko e ‘Otuá ‘okú ne tāpuaki ‘i ‘a e kakai ‘oku falala kiate iá he ko e kakai kinautolu ‘o e Pule’anga ‘o Hēvaní.” ‘Oku fakamahino mai ‘e he hiki ‘a e Tauluá ‘a e tefito’i ‘uhinga ‘o e “ongo’i masiva honau laumālié.” Ko e tokotaha kuó ne fakamasivesiva ‘i ‘a hono laumālié, hono lotó ‘o kápui ‘a e tūkunga kotoa ‘o e mo’ui. ‘Io, kau ai ‘a e masiva faka’ekonomiká mo e masiva ‘i he ngaahi koloa ‘o māmaní. Ka ‘oku mahulu hake ‘a e fiema’u ke a’u ‘a e fakatonulea ‘o e tefito’i Tāpuaki ko ‘ení ki he mo’oni’i me’a ‘oku fatu ‘aki ‘a e teolosia ‘o e kolosí: ko e *tukuange* (*surrender*) – *tukuange* ‘a e vivili ki he mafai, *tukuange* ‘a e tangi ke tonú, *tukuange* ‘a e fakahā iví, *tukuange* ‘a e faka’amu ke mapule’i ‘a e me’a kotoa pē. Ko e laumālie ia ‘oku ongo’i masiva he ‘okú ne sītu’a mei hono lotó mo hono kitá, ‘o falala ki he ‘Otuá, hangē ko e fakalea ‘a e Tauluá. Ko hono fakalea mahinó, ‘oku faingata’a ke fai tokotaha. Pea fielau ke ‘uluaki ia ‘i he ngaahi *Monū’iaá*, he ko e founa ‘oku hāhāmolofia ‘i he māmaní ‘oku tu’utu’unia ‘e he mālohi, poto mo e mafai. Tauange ke ‘oua te tau hēhē’ia ‘i he mafai ko iá, ka tau muimui ‘i he teolosia ‘o e kolosí, ‘o *tukuange* ‘a e koloa ‘o māmaní, kae fakafonu ‘aki kinautolu ‘a e ‘ofa lī’oa mo e lī’aki mo’ui na’á ne ‘ave ‘a Sīsū ki he kolosí. “‘Io, ka to’o ‘a ‘eku ‘amanakí, Tapu ‘a e me’a ne u fie fai, Te u ‘ahí’ahi ke talia, Ke fai ho finangalo ia.” Tauange ke tau kau mo e Kapasa Folau ‘o e mahiná: “Ko e Kamata’angá: Kumi hakili kia Sihova ‘aki ‘a e Anga malú, Faka’aki’akimui pea mo e Tui Pikitai “

‘Ānau, Lotu mo e ‘Aukai: ‘Eiki, liliu ‘a hoku loto, Ke u tui ai pe ki ho poto, Kae faingofua pe ke u talia, Ke fai ho finangalo ia. ‘Emeni.